Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

HAJFER FOLKSBLAT | פרייז 20 גראשען | היינט 8 זייטען.

פייער פאלקסבלאט

אונפארטייאישע פאליטיש-געזעלשאפטליכע טאג-צייטונג

Nr 256 | Łódź, Wtorek 5 listopada 1929 r. | זיבעטער יאהרגאנג | לאדז דינסטאג, ב מרחשון תר״צ | 256

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71 | אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פיעטריקאווער 21, טעל. 224-71

נערוועזע שפאנונג אין סיים

ספעציעלע פארזיכטס-מיטלען פאר דער היינטיגער זיצונג

סיים-מארשאלעק דאשינסקי האט פארגעלעגט דעם מלוכה-פרעזידענט: אדער פונאנדערלאזן דעם סיים, אדער אפרופן די רעגירונג

ווארשא, 4 (טעלעפאניש פון אונזער סיים-קארעספאנדענט). די שפאנונג אין סיים איז אנ׳-אונגעהויער. עס הערשט עפעס א מאדנער נער-ווזיטעט, פונקט ווי די טעג פון סיים וואלטען גע-ווען נעצעהלטע און אט־אט דארף דער סיים פו-נאנדערגעלאזט ווערען, הגם, ווי מ׳איז געוואוינט צו די פאליטישע געשעהענישען, קומט געווענליך אלצדינג פאר פונקט פארקעהרט, ווי מ׳האט ער-ווארט.

די הכנות צו דער היינטיגער סיים-זיצונג

ווארשא, 4 (טעלעפאניש פון אונזער סיים-קארעספאנדענט). היינט איז פארגעקומען א זיצונג פון סעניארען-קאנווענט. אין דער זיצונג האבען זיך בעטייליגט די פארטרעטער פון אלע קלובען, א חוץ פון „איינסעל”. דער קאנווענט האט בע-שטעטיגט די האנדלונג פון סיים-מארשאלעק דא-שינסקי, בעת דער נישט-צושטאנדגעקומענער דא נערשטאג׳דיגער זיצונג און האט בעשלאסען, אז די זיצונג פון סיים זאל געעפענט ווערען מארגען, דינס-טאג, פונקט 12 א זייגער בייטאג. עס זענען צוליב דעם ארויסגעשיקט געווארען טעלעגראפישע איינלא-דונגען צו אלע דעפוטאטען.

צו דער זיצונג וועלען אנגענומען ווערען ספע-ציעלע זיכערהייטס-מיטלען, כדי ס׳זאל נישט קומען צו קיין אוואנטורעס. דער צוגאנג פון דער זייט פון דער פאסט וועט אפגעשלאסען ווערען. דער הויפט-איינגאנג וועט זיין פריי בלויז פאר די דעפוטאטען און מיניסטארען. אויף דער גאלעריע וועלען צוגע-לאזט ווערען נאר 25 פערזאן אויף בילעטען. דער סיים-מארשאלעק האט אפגעהאלטען א לענגערע קאנפערענץ מיט דער סיים-וואך וועגען אפהיטען די ארדנונג בעת דער היינטיגער זיצונג.

וואס האט דאשינסקי פארגע-לעגט דעם פרעזידענט

ווארשא, 4 (טעלעפאניש פון אונזער סיים-קארעספאנדענט). וועגען געשפרעך צווישען מלוכה-פרעזידענט און מארשאלעק דאשינסקי גיט מען אי-בער פאלגענדעס: דאשינסקי האט פארגעלעגט דעם פרעזידענט פונאנדערצולאזען דעם סיים. דערויף האט דער פרעזידענט גענטפערט, אז נייע וואהלען וועלען געבען דעמזעלבען סיים, וואס דער איצטיגער. דאן — האט דאשינסקי געזאגט — דארף מען אפ-רופען די איצטיגע רעגירונג. אויף דעם האט דער פרעזידענט געענטפערט, אז אלע רעגירונגען וועלען מוזען געהערען דעם מארשאל פילסודסקי.

ווארשא, 4 (א. ז.) די קאנפערענץ פון די צענטראלען פארטייען, וואס האט זיך אנגעהויבען היינט אינדערפריה האט נישט אנגענומען קיין שום בעשלוסען, ווייל זי האט געמוזט איבעררייסען ווע-רען, צוליב דער זיצונג פון די פארלאמענטארישע קלוב-פארזיצער, וואס איז צוזאמענגערופען געווארען אין צוזאמענהאנג מיט דער מארגענדיגער סיים-סעסיע.

קאנפערענצען אין שלאס

ווארשא, 4 (טעלעפאניש פון אונזער סיים-קארעספאנדענט). היינט איז דער סענאט-מארשא-לעק געזעסען אין שלאס און אפגעהאלטען דארט א קאנפערענץ. אין אווענט איז אין שלאס געווען מארשאל פילסודסקי.

„דאס לאנד מוז האבען רוהע און ארדנונג פאר יעדען פרייז”

שרייבט סיים-מארשאלעק דאשינסקי צום מלוכה-פרעזידענט

בריף-וועקסעל צווישען פרעזידענט און סיים-מארשאלעק

ווארשא, 4 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). דער מלוכה-פרעזידענט האט צוגעשיקט צום סיים-מארשאלעק דאשינסקי פאלגענדען בריף:

ה׳ סיים-מארשאלעק! אזוי ווי כ׳האב זיך דערמאהנט, אז בעת׳ן געשפרעך, וואס כ׳האב געהאט מיט אייך היינט 12 א זייגער האב איך אייך נישט געגעבען קיין פארמעלע תשובה אויף אייער בריף, וועלכען כ׳האב דערהאלטען דעמזעלבען טאג 11 א זייגער בין איך איצט מודיעדעם ה׳ מארשאלעק:

אייער ערקלערונג, וואס איהר האט געמאכט אינ׳ם דאזיגען בריף, אז איהר וועט „נישט קומען אויף דער קאנפערענץ, אויב אין איהר וועט אנטיילנעהמען מארשאלעק פילסודסקי” מוז איך בעטראכטען אלס אנ׳אפזאג פון אייער זייט צו וועלען אויפקלערען די געשעהענישען פון 31 אקטאבער, אויף דעם אופן, ווי איך האב עס פארגעשלאגען אין דעם בריף פון 31 אקטאבער.

(—) איגנאצי מאשציצקי.

אלס ענטפער אויפ׳ן בריף פון מלוכה-פרעזידענט, האט דער סיים מארשאלעק דאשינסקי צוגעשיקט צום פרעזידענט א בריף, אין וועלכען ער שרייבט:

כדי צו אינפארמירען דעם מלוכה-פרעזידענט וועגען גאנג פון דער דעמאנסטראציע מצד א געוויסער צאהל אפיצירען דעם 31 אקטאבער, בין איך געקומען, לויט דער בקשה פון פרעזידענט, דעם 3 נאוועמבער ארום 12 א זייגער בייטאג אויפ׳ן שלאס. איך האב זיך בע-מיהט צו דערפילען מיין או פגאבע אין א צוויי שעה׳דיגען געשפרעך. איך האב אייך צוגעזאגט צוצושטעלען דעם פרעזידענט פראטאקאלען וועגען די פאסירונגען, וועלכע זענען צונויפגעשטעלט געווארען לויט די דערקלערונגען מצד די מיטגלידער פון דער מארשאלעק-וואך. די דאזיגע פראטאקאלען שיק איך איצט צו.

כדי אויסצוגלייכען די כתירות אין געשפרעך צווישען מיר און דעם מארשאל פילסודסקי, וועלכער בעליידיגט מיך אויף א נישט-ווירדיגען אופן און אין אנ׳אפיציעלען קאמוניקאט פון „פאט”, בין איך איינגעלאדען געווארען צום פרעזידענט. איך האב דערויף אנגעשריבען צום פרעזידענט א בריף. נאכ׳ן בריף בין איך דורכ׳ן פרעזידענט געבעטען געווארען צו קומען אויפ׳ן שלאס.

דא האב איך ערקלערט פאר׳ן מלוכה-פרעזידענט, אז דאס לאנד פאדערט רוהע און ארד-נונג פאר יעדען פרייז, בפרט ביי דער איצטיגער שווערער ווירטשאפטליכער לאגע. צוליב בעקאנטע פאליטישע טעמים האב איך פארגעלעגט דעם פרעזידענט אדער פונאנדערלאזען דעם סיים, אדער אפרופען די רעגירונג. עס איז דאך אונמעגליך אויפצוהאלטען דעם סיים און גלייכצייטיג איהם צושפאט מאכען, ביז צו די לעצטע גרעניצען, די ווירדע נישט נאר פון די דעפוטאטען, נאר פון גאנצען פאלק, וועט נישט קאגען אויסהאלטען אזא ספעקטאקל. אויפ׳ן רוף פון פרעזידענט בין איך געקומען, אבער מיט׳ן מארשאל פילסודסקי קאן איך נישט רעדען אויסער׳ן סיים.

אויף די בעליידיגונגען ענטפער איך מיט א רוהיגער פעראכטונג. איך פרעגע זיך, וואס כ׳קען מעלדען דעם מלוכה-פרעזידענט, אז פונקט ווי איך, הויבען אן טראכטען וועגען די בע-ליידיגונגען, וואס זענען געפאלען מצד הויכע בעאמטע, מיליאנען פאליאקען.

אונצוטרוי-וואטום אויף דער היינטיגער סיים-זיצונג:

צענטראלעוו פאר דער רעגירונג און ב.ב. - פאר׳ן סיים-מארשאלעק

ווארשא, 4 (טעלעפאניש פון אונזער סיים-קארעספאנדענט). ווי אזוי ס׳וועט א דורך די היינ-טיגע סיים-זיצונג איז דערווייל א רעטעניש פאר אלעמען, פון איין זייט איז נישט אויסגעשלאסען, אז די פראגע וועגען אונצוטרוי דער רעגירונג זאל געשטעלט ווערען שוין אויף דער מארגענדיגער זיצונג פון סיים. דאנעגען איז שוין אויף זיכער בעוואוסט, אז דער ב. ב.-קלוב וועט אריינטראגען אנ׳אונצו-טרוי-וואטום פאר׳ן סיים-מארשאלעק דאשינסקי.

ס׳איז אויך בעקאנט, אז פינאנץ-מיניסטער מאטושעווסקי האט שוין צוגעגרייט זיין עקספאזע און אזוי ווי ער רעכענט, אז ער וועט זי האלטען אויף דער מארגענדיגער זיצונג פון סיים, האט ער דעם טעקסט פון זיין רעדע שוין צוגעשיקט „פאט”.

זיצונג פון סענאט — דעם 12. נאוועמבער

ווארשא, 4 (טעלעפאניש פון אונזער קא-רעספאנדענט). די זיצונג פון סענאט איז בעשטימט געווארען אויף׳ן 12-טען נאוועמבער.

מיטינגען פון פ.פ.ס. און בונד

ווארשא, 4 (טעלעפאניש פון אונזער קא-רעספאנדענט). אין א רייה ערטער פון דער שטאט זענען היינט פארגעקומען געמיינזאמע מיטינגען פון פ.פ.ס. און בונד. די רעדנער זענען שארף ארויסגעטרעטען געגען דער איצטיגער רעגירונג.

סאוויעטישע פאליטישע ארעסטירטע

אנטלויפען פון די סאלאוויעצקי-אינזלען

ריגע, 4. (ספ. טעל.) אין דער נאכט פון 22 אקטאבער זענען פון די סאלאוויעצער אינזלען אנ-טלאפען 145 ארעסטאנטען, ארום 40 פון זיי האר-בען זיך אריבערגעקריגען פינלאנד. זיי זענען איינ-געטיילט געווארען אין 10 גרופען און געבלאנזשעט דורך די וועלדער און בלאטעס.

ווי מ׳גיט איבער האט די סאוויעטישע מאכט אר-ויסגעשיקט נאך די אנטלאפענע א וואך אויף דער גרעניץ. ס׳זענען אויך ארויסגעשיקט געווארען אער-ראפלאנען וואס זאלען בעשיסען די אנטלויפענרע, אויב מ׳וועט זיי דערזעהען.

העלזינגפארס, 4. (ספ. טעל.) קיין העל-זינגפארס זענען אנגעקומען 13 מענער און איין פרוי וועלכע זענען אנטלאפען פון די סאלאוויעצקי אינזלען, דאס פערשיקונגס-ארט פאר פאליטישע פערברעכער אין סאוויעט-רוסלאנד.

ווי עס דערצעהלען די אנטלאפענע זענען צוזא-מע אנטלאפען פון די סאלאצעצקי אינזלען 60 ארעסטאנטען. עס איז זיי געלונגען צו אנטלויפען, בעת׳ן טוישען זיך פון דער וואך. ארויסבעקומענדיג זיך פון די תפיסה-מויערען האבען די ארעסטאנטען געבלאנדזשעט א גאנצע וואך, צווישען די וועלדער און בלאטעס, ערנעהרענדיג זיך מיט מאך און רויע שוואמען ביז זיי האבען זיך אריבערגעקראגען אויף דער פינלענדישע טעריטאריע.

„קאמועט” ערקלערט אפיציעל

אז ער איז געגען בעפרייען יודישע קאלאניסטען אין יום-כפור

מאסקווע, (יט״א) די קאמפאניע, וואס ווערט איצט געפיהרט געגען דעם סאוויעטישען וויצע-פרעז-ידענט, מ. סמיראוויטש, דערפאר, וואס ער האט פעראָרדנעט צו בעפרייען די יודישע קאלאניסטען פון ארבייטען יום-כפור אויף זייערע פעלדער אין טאג פון דער קאלעקטיוויזאציע, האט דערפיהרט דערצו, אז דער „קאמועט” פון וועלכען סמיראוויטש איז דער פארזיצער, איז ארויסגעטרעטען מיט אנ׳עפענט-ליכער ערקלערונג געגען סמיראוויטש׳ען.

די ערקלערונג, וועלכע איז אונטערגעשריבען דורך י. פראקלאפארי, דעם עקזעקוטיוו-מיטגליד פון „קאמועט” און דורך פ. טעאומי, דעם סעקרעטאר פון „קאמועט” גיט איבער, אז די טעלעגראמע צו בעפרייען יודען פון פעלד-ארבייט אום יום-כפור האט סמיראוויטש געשיקט נישט אנפרעגענדיג קיינעם פון די „קאמועט”-מיטגלידער. דער לעצטער שטעלט פעסט, אז ער בעציהט זיך נעגאטיוו צו דער דערמאנ-טער פעראָרדנונג.

די ערקלערונג פערשווייגט דעם פאקט, אז די פעראָרדנונג האט סמיראוויטש געשיקט נישט אלס פארזיצער פון „קאמועט” נאר אלס מיטגליד פון „וציק” פון דער סאוויעטישער רעגירונג.

מאסקווע, (יט״א) אויף א קאנפערענץ פון די „בעזבאזשניקעס” וואס איז אפגעהאלטען געווארען איז אנגענומען געווארען א פראטעסט-רעזאלוציע געגען „קאמועט” צוליב דעם, וואס זיין פארזיצער ה׳ סמיראוויטש האט פעראָרדנעט אפצולענען דעם „קאלעקטיוויזאציע - טאג”, וואס איז אויסגעפאלען אום יום-כפור, אין דער רעזאלוציע ווערט געזאגט, אז אזעלכע קאנצעסיעס שאפען אנ׳איינברוך אין דער ליניע פון אנטי-רעליגיעזען קאמף.

אראבער בעשיסען גבעת שאול

אנפאל אויף די יודישע ארבייטער פון דער רוטענבערג-קאנצעסיע

ירושלים, 4. (יט"א טעלעגראפיש).

היינטיגע נאכט האבען די אראבער פון ראדף ליפטא און אנדערע געגענט א פייער אויף גבעת שאול, א שומר פון גבעת שאול איז לייכט פערוואונדעט געווארען.

ירושלים, 4. (יט"א טעלעגראפיש).

אויפ'ן ביתלחם-וועג זענען די יודישע ארבייטער פון דער רוטענבערג-עלעקטריציטעטס-געזעלשאפט בעשאסען און בעווארפען געווארען מיט שטיינער דורך די אראבער.

פער'משפט אראבער פאר דויב-אנפאלען

ירושלים, 4. (יט"א טעלעגראפיש).

דאס קרייז-געריכט אין ירושלים האט פערמשפט פאר אנפאלען אויף די אראנזשען-פלאנטאציעס אין נס-ציונה 12 אראבער צו 9 חדשים תפיסה יעדע, די יוגענטליכע אראבער וואס האבען אנטיילגענומען אינ'ם אנפאל זענען פערמשפט געווארען אויף שמיץ.

ירושלים, 4. (יט"א טעלעגראפיש).

נעכטען זענען צוועלף אראבער פון חברון געשטעלט געווארען פאר'ן ירושלימער געריכט אלס בעשולדיגטע אין ערמארדען צוויי יודישע פאמיליעס.

אויך עטליכע אראבער פון ירושלים זענען געשטעלט געווארען פאר'ן געריכט אלס די רוצחים פון די ברידער ראטענבערג.

פערמאכט דעם „דבר"

ירושלים, 4. (יט"א טעלעגראפיש).

היינט האט די מאכט אפגעשטעלט דעם „דבר" פאר אפדרוקען ראקומענטען פון דער ירושלימער פאליציי, מיט א ליסטע פון 24 פערזאן, וועלכע זענען פערדעכטיגט אין קאמוניזם. אין דער ליסטע געפינט זיך דער ירושלימער הויפט-מופטי און א רייה מיטגלידער פון אראבישען עקזעקוטיוו.

תל-מאנד

ירושלים, 4. (יט"א טעלעגראפיש).

דער ערד-שטח וואס פערנעהמט דער „פאלעסטיין פלאנטיישאן קאמפאני" איז אנגערופען געווארען אויפ'ן נאמען פון אלפרעד מאנד „תל-מאנד".

ווידער יודען-ריין די גרעניץ-וואך פון עבר-הירדן

ירושלים, 4. (יט"א טעלעגראפיש).

די רעגירונג האט מאבילוזירט פערציג פערזאן צו דער גרעניץ-וואך פון עבר-הירדן. צווישען די פערציג פערזאן איז קיין איין יוד נישט פערהאן.

ווידער אנטיסעמיטישע אונרוהען אין דער ווינער אוניווערזיטעט.

וויען, 4. (יט"א טעלעגראפיש).

היינט זענען ווידער פארגעקומען אונרוהען אין דער ווינער טעכנישער הויךשול, די יודישע סטודענטען זענען געשלאגען און פערטריבען געווארען פון אוניווערזיטעט-בנין.

דערשאסען אנ'אפיציר און א פאליציאנט אין לענטשיץ

א בלוטיגער אנפאל אין לענטשיץ

לענטשיק, 4 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) די פאריגע נאכט, ארום 12 א זייגער, איז אנ'אומבעקאנטער בעפאלען דעם קאפיטאן מאריאן יאנאווסקי, וועלכער איז אהער געקומען אלס אינסטרוקטאר פון לאדזער ד. א. ק. און האט איהם שווער פערוואונדעט מיט עטליכע רעוואלווער-שאסען. דער דיזשורירענדער פאליציאנט מאריאן אנטשאק האט זיך געלאזט נאכלויפען דעם אנפאלער, ער איז אבער אויך דערשאסען געווארען, א קויל האט דעם פאליציאנט געטראפען גלייך אין הארץ און איז געפאלען א טויטער.

א דאנק דער שנעלער מעדיצינישער הילף איז דעם קאפיטאן יאנאווסקי געלונגען אפצוראטעווען דאס לעבען.

אויפ'ן ארט פון דעם געשעהעניש זענען תיכף אראפגעקומען פאָרשטעהער פון דער ציווילער און מיליטערישער מאכט, און עס ווערט געפיהרט א שטרענגע אויספארשונג מיט'ן ציל צו כאפען דעם אנפאלער.

געשטארבען א גרויסער יודען-פריינד

דער בעקאנטער פוילישער געלעהרטער, פראפ. באדוען-דע-קורטענעי

זונטאג, 4 נאכמיטאג איז אין זיין וואוינונג אויף סמאלנא-גאס אין ווארשא געשטארבען דער בעריהמטער פוילישער שפראך-קענער און פריידענקער, דער גרויסער געלעהרטער, פראפעסאר יאן באדוען-דע קורטענעי.

געבוירען געווארען איז ער אין ראדזימין אין יאהר 1845, געענדיגט דאס רעאל-גימנאזיום אין ווארשא, דערנאך האט ער זיך געלערנט אין „שקאלא גלובנא" אין ווארשא (אמאליגער אוניווערסיטעט) וואו ער האט בעקומען דעם טיטול: מאגיסטער פון פילאלאגיש - היסטארישע וויסענשאפטען לסוף האט ער אויך שטודירט אין פראג, יענא און בערלין.

ער איז געווען אוניווערסיטעט-פראפעסאר אין קאזאן, דארפאט, פעטערבורג, קראקא און ווארשא.

ער האט אנגעשריבען א רייה ווערק אין פאלגענדע שפראכען: אין פויליש, רוסיש, טשעכיש, סלאווענ יש, איטאליעניש, פראנצויזיש און דייטש.

פון 1887 איז ער געווען מיטגליד פון דער וויסענשאפט אקאדעמיע אין קראקא.

ער האט אגב גענומען א לעבהאפטען אנטייל אין דער פריידענקער-בעוועגונג אין פוילען, און מיט יוגענדליכען ברען האט ער געקעמפט פאר דער גלייכבערעכטיגונג פון די נאציאנאלע מינדערהייטען.

אין יאהר 1922, בעת די וואהלען פונ'ם ערשטען פוילישען מלוכה-פרעזידענט, איז ער געווען קאנדידאט מצד דער יודישער בעפעלקערונג אויף דעם הכבוד פרעזידענטען-אמט.

דער דאזיגער לעצטער פרט בעווייזט, וואס פאר אונז איז געווען דער איצט-פערשטארבענער גרויסער געלעהרטער און הומאניסט.

ער איז געווען פון די גאר קנאפע אין פוילען הייסע, בעוואוסטזיניגע יודען-פריינד, וואס האט שטענדיג ארויסגעוויזען זיין גרייטקייט צו שיצען מיט דער גאנצער ריקויכטלאזיגקייט דעם כבוד און עקזיסטענץ פון דער יודישער בעפעלקערונג

אין דער דאזיגער הינזיכט איז ער כמעט געווען א יחיד במינו, און, עס וועט נישט זיין קיין גוזמא, ווען מיר וועלען זאגען, אז איז געווען אין בעצוג צו אונז יודען „דאס געוויסען פון פוילען".

עהרע דעם אנדענק פון דעם גרויסען פוילישען בירגער, געלעהרטען און מענש!

אנטיסעמיטיזם אין די סאוויעטישע פאבריקען

ריגע, 4. (אטע) „וועטשערניאיא מאסקווא" טיילט מיט וועגען אנטיסעמיטישע פאלען אין די סאוויעטישע פאבריקען.

אין דער מעכאנישער פאבריק א.נ. פון דער פאריזער קאמונע זענען די ארבייטער בעפאלען פיר יודישע ארבייטער און זיי שטארק צושלאגען. אין א קורצער צייט ארום האבען צוויי ארבייטער פון רעוואלבער פאבריק מיטגלידער פון „קאמסאמאל" זיך געווארפען מיט מעסערס אויף דעם פאבריקס-לייטער גינזבורג און איהם שווער פערוואונדעט.

דריי הונדערט ארבייטער האבען דערלאנגט א פעטיציע צו דער מאכט אז דער געריכטס-אורטייל לויט וועלכע די אנפאלער זענען פערמשפט געווארען אויף דריי יאהר טורמע, זאל אפגעלענט ווערען.

מאסקווע, 4. (טעלעגראפיש דורך יט"א).

דער גאנצער סאוועט פון סטרוגאווע גורע, וואו עס איז פארגעקומען א פאגראם אויף יודען, בעת וועלכען ס'איז דערהרגעט געווארען א יודישע פרוי, איז צוזאמען גע'ע געווארען צו געריכטליכער פעראנטווארטליכקייט פאר דערלאזען צו דעם פאגראם.

בלוטיגע שלאכטען אין וויען

וויען, 4. (ספ. טעל.) נעכטען האט די שטאט איבערגעלעבט א שווערען טאג צוליב די כסדרדיגע רייבונגען צווישען די סאציאל-דעמאקראטען און נאציאנאליסטען.

נעבען דער „ארבייטער-היים" האבען די סאציאל-דעמאקראטען געוואלט ארויסרייסען א פאהן פון זייערע געגנער. ס'איז ענטשטאנען א געשלעג און דערביי זענען פיל מענשען פערוואונדעט געווארען. די אנגעקומענע זשאנדארמעריע איז בעווארפען געווארען מיט שטיינער; די זשאנדארען האבען זיך גענומט בענוצען מיט זייער געווער. דערביי זענען פיל מענשען שווער פערוואונדעט געווארען.

א צווייטער צוזאמענשטויס איז פארגעקומען אין פורקערסדארף; בעת א גאטעס-דינסט פון די „היימוועהר-לייט" האבען זיך אין קירך אריינגעריסען סאציאל-דעמאקראטען און געזונגען רעוואלוציאנערע לידער. ס'איז געקומען צו א קאמף, צווישען די סאציאליסטען און „היימוועהר" פון ביידע צדדים זענען דא פיל פערוואונדעטע.

אנטיסעמיטישע אוואנטורע פון בולגארישע סטודענטען

רופען ארויס א פאניק אין א קינא

סאפיא. (יט"א) דא איז געקומען צו אנ'אנטיסעמיטישער אוואנטורע בעת'ן דעמאנסטרירען אין איינעם פון די קינאס דאס בילד „נתן דער חכם" (לויט דעם ווערק פון לעסינג) א גרופע אנטיסעמיטישע סטודענטען האט געפאדערט אראפצונעהמען דעם פילם. עס איז ענטשטאנען א פאניק, בעת וועלכער עס איז פינסטער געווארען אין זאל. עס איז געקומען פאליציי, וועלכע האט ארעסטירט 16 אנטיסעמיטישע סטודענטען. די דעמאנסטראציע פון פילם איז נאכדעם פארגעקומען אהן שטערונגען.

רעזולטאט פון די וואהלען

צום בזשעזשינער שטאט-ראט

בזשעזשין, 4 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) די וואהלען צום היגען שטאט-ראט האבען געגעבען פאלגענדע רעזולטאטען: ליסטע 1 (צעירי אמוני ישראל) האט בעקומען 1 מאנדאט. ליסטע 2 (פ.פ.ס.) 3 מאנדאטען. ליסטע 3 (אומפארטייאישע יודישע סוחרים) 1 מאנדאט. ליסטע 4 (בונד) 1 מאנדאט. ליסטע 5 (פועלי ציון לינקע) 3 מאנדאטען. ליסטע 6 (אגודה) 4 מאנדאטען. ליסטע 7 (מאנארכיסטען) 1 מאנדאט. ליסטע 8 (לינקע) 1 מאנדאט. ליסטע 10 (שניידער-מייסטער-פעראיין) 1 מאנדאט. ליסטע 11 (דייטשען) 1 מאנדאט. ליסטע 13 (כאנאציע) 6 מאנדאטען.

וואהל-בערעכטיגטע זענען געווען 6900, שטימען זענען אפגעגעבען געווארען 5027.

געוועהלט זענען געווארען: 10 פאליאקען, 13 יודען און 1 דייטש. (אין פריהערדיגען שטאט-ראט — 13 פאליאקען, 10 יודען און 1 דייטש

דעם ה' י. ווארשאווסקי
צו זיין חתונה מיט פרל.
סאבינא גליצענשטיין
ווינשט מזל-טוב
די פערוואלטונג פון צענטר. יוד. האנדוו. פערבאנד אין לאדז. פאלודניאווא 4.
469

האללא! האללא!
קלינג טעל. 1,63-30
„Pogotowie krawiecka Kiersza" 91 זשעראמסקע
רגג-נעווסקי. — מאטענטאלע אויפפרישונג פון גארניטור 3 זל. א קלייד 2.80 זל. פאלטען פאר 3 זל. צוזאמען מיט'ן אפנעמען און אפשיקען. עקספרעס ווערט געוואשען, געפארבט, איבערגעארבעט, געניצעוועט, קינסטליך געצערעוועט. מיר פאיבען און וואשען פוטערס לויט'ן לעפציגער סיסטעם.
10075

היינט, דינסטאג, דעם 5-טען נאָוועמבער ד. י. 11 א זייגער פארמיטאג קומט פאר אויפ'ן בית-החיים די ענטהילונג פון דער מצבה פון אונזער אונפערגעסליכען מאן און פאטער
מרדכי אלימלך גראסמאן ז"ל
צו וועלכער אלע קרובים, פריינד און בעקאנטע ווערען געבעטען צו קומען.
די פאמיליע.

דעם ה' י. ווארשאווסקי
צו זיין חתונה מיט פרל.
סאבינא גליצענשטיין
ווינש איך פיל גליק
470
י. רעדלוס.

Dr.
A. Gibiański
צוריקגעקעהרט.

Helena Cymerman
ציגעל-גאס, נומער 7
(קינסטלערישע דאמען-קליידער-אטעליע)
צוריקגעקומען פון פאריז
און מיטגעבראכט די נייעסטע, עלעגאנטסטע מאדעלען פון דאמען-קליידונג.

צוזאמען מיט אייך פאמיליע פעלדאן בעוויינען מיר אייער מאן, פאטער און ברודער
נ. ע. שמשאי
וועלכער איז אזוי פריהצייטיג פון אונז אוועקגעריסען געווארען.
זיי'ט פון גאט געטרייסט!
די פערוואלטונג
פון צענטראלען ראד-פערקעהר
זאוואדזקא 5

Dr. med. J. BETTE
ספעציאליסט פון אינערליכע און קינדער-קראנקה.
Piotrkowska 6, tel. 44-95
צוריקגעקעהרט
נעהמט אן פון 8–11 פארמ. און פון 4–6 נאכמ.

Dr. Z. Rakowski
ספעצ. פאר אויערן-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקה.
קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 27-81.
פארבעשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. ווערט אויך אין זין לעמשניצע, נאַרוטשער 17 פון 10—11 און פון 2—5.

PRZEDSZKOLE גן-ילדים פרעבעל-שולע
פון י. קצנלסון
קילינסקי 120 (ביי גלובנא) קילינסקי 120
דערמיט מאכען מיר בעקאנט, אז די למודים הויבען זיך אן דינסטאג דעם 5 טען נאוועמבער. קינדער פון 3 ביז 7 יאהר ווערען אנגענומען אין דער קאנצעלאריע פון דער שולע.

לאדז. 5 נאוועמבער 1929

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז. 5 נאוועמבער 1929

דער וועג פון דעמאקראטיע

אויב מען וויל זעהן, ווי שווער, אויב נישט אוממעגליך, עס איז צו „מחיה־מתים" זיין אויף יעדען געביט, אפילו אויף דעם פאליטישען, דארף מען זיך צוקוקען צו דער מערקווירדיגער אגיטאציע, וואס ווערט איצט אנגעפיהרט פון די דייטשע רעאקציאנערען און עקסטרעמע נאציאנאליסטען. די דייטשע פאשיסטען אונטער דער אנפיהרונג פון דר. הוגענבערג דעם „דייטשען נארטקליף", דעם צייטונגס־מאגנאט, און דעם אנטיסעמיט היטלער האבען אנגעהויבען א שטורמישען קאמף קעגען דעם „יאנג־פלאן". זיי ווילען דורכפיהרען א געזעץ אין רייכסטאג, אז יעדער מיניסטער און הויכער בעאמטער, וואס וויל דורכפיהרען דעם „יאנג־פלאן", ד.ה. דעם פלאן, וואס האט איינמאל פאר אלעמאל סטאביליזירט דעם דייטשען מלחמה־חוב, זאל ווערען פעראורטיילט אלס א קרימינעלער פערברעכער. עס איז א קאמפאניע נישט בלויז קעגען דער דייטשער שלום־פאליטיק, נאר אויך קעגען דער דעמאקראטיע און די סאציאליסטען.

לויט דעם פלאן פון די רעאקציאנערען דארף די גאנצע קאנסטיטוציע פון דער דייטשער רעפובליק רעווידירט ווערען, זי מוז בעקומען „באקדציינער"; זי מוז פערשטארקען די „אויטאריטעט" און אפשוואכען, אדער צונישטמאכען דעם דעמאקראטישען עלעמענט.

אבער ווי אזוי ווילען זיי עס דורכפיהרען דעם ראזינען פראגראם? דורך א רעוואלוציע, דורך אנ'אויפשטאנד? זיי האבען עס פרובירט איינמאל, ביים „קאפ־פוטש", ווען פריער עבערט איז נאך געווען פרעזידענט. עס איז זיי נישט געראטען.

זיי האבען איינגעזעהן, אז עס געהט נישט מיט כוח, האבען זיי זיך גענומען נעהמען צו אנדערע מיטלען, צו די וואפען פון דער דעמאקראטיע, און דווקא צו דעם עקסטרעם־דעמאקראטישען — דעם „רעפערענדום". מען פרעגט דאס פאלק זיין מיינונג; מען פערלאנגט פון [illegible] בירגער, ער זאל זיך ארויסזאגען.

עס מאכט נישט אויס, וואסערע איבזיכטען די קאמפאניע האט.

דער עיקר איז נישט דער רעזולטאט, נאר די מעטאדע. עס ווייזט זיך ארויס, אז אפילו די רעאקציע נוצט זיך היינט אין די דעמאקראטישע מיטלען, אז מען קאן נישט מעהר זיך בעגעהן מיט די די אלטע מאנארכיש־פאליצייאישע מעטאדען. און דאס מיינט, אז עס איז אייגענטליך נישטא מעהר קיין וועג אויף צוריק.

מען בעמיהט זיך אויך אין עסטרייך אריינצוברענגען פאשיזם אויף א קאנסטיטוציאנעל־דעמאקראטישען אופן. דער קאנצלער, יאהאן שאבער, האט גענומען אויף זיך די אויפגאבע צו מאכען די עסטרייכישע דעמאקראטיע ווייניגער דעמאקראטיש אבער ער ווייסט, ער קאן דאס נישט מאכען, כל־זמן די סאציאליסטען וועלען נישט מסכים, אדער עס וועט קומען צו א בירגער־קריג. און דאס קאן עסטרייך נישט פערטראגען, אבער ווי אזוי וועט ער בעוויזען די בירגערשאפט איינצורעדען די סאציאליסטען זיי זאלען זיך אפזאגען פון זייערע מאכט־פאזיציעס? דאס איז א רעטעניש, און עס איז א ספק, צי עמיצער אין עסטרייך קאן זי פערענטפערען.

די דעמאקראטיע פון אייראפא ווערט שטארקער, נישט שוואכער, מען האט עס געקאנט זעהן ערשט — אין רומעניען. א קאנפליקט האט דארט אויפגעפלאקערט. איינער פון די רעגענטען, דער ריכטער בוזדוגאן, איז געשטארבען און א נייער האט געמוזט געוועהלט ווערען. און די קעניגין־אלמנה, מאריע, האט געהאפט, אז זי וועט אויסגעקליבען ווערען. אבער מאניו האט פערשטאנען, אז די רעגענטשאפט מוז ליגען אין די הענד פון דער דעמאקראטישער רעגירונג און קאנטראלירט ווערען פון איהר, און עס וואלט געווען זעהר שווער צו רעגירען איבער דער רעגענטשאפט, ווען צוויי פון די רעגענטען וואלטען געווען פון דעם קעניגליכען הויז. מאניו האט זיך נישט אונטערגעגעבען און די קעניגין מאריע איז ברוגז. אפילו אין רומעניען קאן מען נישט צוריקדרעהען דעם ראד, ווען דאס פאלק האט איינמאל פערזוכט מאכט, קאן מען זי ביי איהם נישט מעהר צוריקנעהמען, סיידען מען מאכט א נייע קאמבינאציע, מען שאפט א נייע פארם פון פאלקס־הערשאפט, ווי דער פאשיזם אין איטאליען.

אבער דאס ווילען די רעאקציאנערען פון דער גאנצער וועלט נישט פערשטעהן, אז א דיקטאטור קעגען דעם פאלק איז היינט נישט מעהר מעגליך.

ט.

נישט קיין שלעכטע קארט, אבער א פאלשע
ווייטערדיגע שטימעז וועגעז די פאסירונגעז איז סיים

די מעשה־דאנערשטאג אין סיים האט זיך גוט איינגעגעסן אין די מוחות פון דעם פעואוסטזינינען בירגערטום און צווינגט צו לערנען דרש און פשט, און אויסצוטייטשען די פארלאמענט־געשעהעניש אויף פערשידענע אופנים.

צום אינטערעסאנטסטען אבער איז די שטעללונג פון פ.פ.ס., וואס איז, אייגענטליך, די פיהרערין פון דער אפאזיציע, און דעריבער איז כדאי צו באקענען זיך מיט דער מיינונג פון „ראבאטניק" וועלכער ערקלערט דורך אנ'ארטיקעל פון טשאפינסקי, אז דער גאנצער עניך־דאנערשטאג איז בלויז איין פרט פון דעם „פאלשען שפיל", וואס די „סאנאציע" פראקטיצירט איצט אינ'ם דורכפיהרען איהר פאליטיק.

„דער ה' מארשאלעק דאשינסקי — שרייבט טשאפינסקי — האט מיט זיין מעגליכען, ענערגישען האנדלען געקרייצט איהרע אלע פלענער. פונדאנען נעהמט זיך די היסטעריע פון די סאנאציע־צייטונגען. לכתחילה האט מען געוואלט אינסצעניזירען „די בעליידיגונג פון אפיצירען" דורך דער סיים־דינערשאפט, ווי די צייטונגען האבען אנגעהויבען צו געוואלדעווען: מיט וואס פאר א רעכט האט מען געוואלט דערווייטערען די אפיצירען פון סיים, און וועלכע עס קען מען אריין אפילו קליענטען פון דער סיים־פאסט?! פונקט, ווי בעזונדערע איינצעלנע קליענטען, וואס געהען אין דער סיים־פאסט, און א הונדערט אפיצירען, וואס זענען אנגעקומען ארגאניזירטערהייט און בעוואפענטע דערצו — וואלט געווען איינע און דיזעלבע זאך! מען האט אבער געוואלט דווקא שארפען „די בעליידיגונג פון די אפיצירען", און מ'האט געלאזט אין דער וועלט אריין די ראזינע „ווערסיע". דאס איז נישט געלונגען. ס'איז געווען צו נאריש, דאן האבען זיך די אלע סאנאציע־בלעטער א לאז געטון אויף דאשינסקין, ווייל, ווען נישט ער, וואלט דער צוגעגרייטער „סטראטעגישער" פלאן נישט אדורכגעפאלען. די ראזינע פרעסע האט אפילו די דרייסטקייט צו שרייבען וועגען א כלומרשטען „קריזיס" אויפ'ן אמט פון סיים־מארשאלעק. איצט מוז זיך די סאנאציע „איבערגרופירען" צו אנ'אנדער „סטראטעגישען" פלאן. מיט וואס פאר א קארט זי וועט ארויסגעהן, ווייסען מיר נישט, אבער, אז דאס וועט זיין א פאלשע קארט — דאס איז זיכער.

צי עמיצער אין סיים פון די ערנסטע פאליטישע פאקטארען האט די כוונה „פערזענליך" צו בעליידיגען? פערשטעהט זיך, אז נישט. אבער מ'קאן עווענטועל אנהויבען צו שפילען מיט דער פאלשער קארט...

צי האט עמיצער פון סיים, פון די ערנסטע פאקטארען בדעה אריינצוגעהן אין קאנפליקטען מיט אפיצירען, צו בעליידיגען די ארמעי? זעלבסטפערשטענדליך — נישט! אבער די קארט איז נישט קיין שלעכטע, הגם א פולט פאלשע...

עס זענען דא נאך אנדערע עהנליכע קארטען, קארטען, וואס טויגען זיך צום פאלשען שפיל. וועלכע וועט געלאזט ווערען אין גאנג? — דאס איז נישט בעוואוסט".

און „ראבאטניק" דערקלערט:

„די מידה פון דער דעמאקראטיע, ווי עמיצער האט געזאגט, איז אומצוטרוי און קאנטראלע. אבער דיקטאטארישע רעגירונגען האבען נישט ליב קיין קאנטראלע. איי, וואס דאס ארימע ווירטשאפטליכע לעבען קאן פון די ראזינע „סטראטעגיעס" אינגאנצען חרוב ווערען — דאס איז גארנישט."

טשאפינסקי מאכט א סך הכל:

„מיר וועלען זעהן, ס'ארא קארטען עס ווערען נאך אויסבעהאלטען אין ארבעל... די געזעלשאפט מוז זיין אויף אלץ גרייט. די סאנאציע־כיטראקעס, וועלען זיך נישט אפשטעלען פאר גארנישט".

* * *

אויך די אויסלענדישע פרעסע לאזט נישט אדורך דעם ענין, און אזוי לייענען מיר אין „בערלינער טאגעבלאט" צ.ו.א. אז די סיטואציע איז אומגעהייער אנגעשטרענגט, אז די פוילישע געזעלשאפטליכע מיינונג קען נישט זיין אביעקטיוו אינפארמירט וועגען די געשעהענישען, מחמת די אפאזיציאנעלע פרעסע ווערט קאנפיסקירט נישט־נאר אויף א רעכטליכען אופן דורך דער צענזור, נאר אויך דורך דער פאליציי, וועלכע פערמאכט דעם צוטריט צו די דרוקערייען, נישט האבענדיג דערויף קיין שריפטליכע אויפטראגע.

די „פראנקפורטער צייטונג" שרייבט:

„אין אינטערעס פון פוילען איז עס, אז די אפיצירען זאלען דערווייטערט ווערען פון שטח פון די פאליטישע געשעהענישען, און אז די געשעהענישען זאלען זיך אנטוויקלען בדרך שלום. די לאנדווירטשאפט אין פוילען געפינט זיך אין א קאטאסטראפאלער לאגע. אין אנ'עהנליכע סיטואציע געפינט זיך די טעקסטיל־אינדוסטריע, ווי אויך א סך אנדערע אינדוסטריע־צווייגען, צוליב דער ראזינער ווירטשאפטליכער לאגע, און אומדערהערטער דוחק אין געלד, רעכענט פוילען אויסשליסליך אויף אנ'אויסלענדישער הלוואה. כדי אבער צו בעקומען דעם צוטרוי פון אויסלאנד, איז קודם כל נויטיג די פרידליכע ענטוויקלונג פון די געשעהענישען".

„פראגער טאגעבלאט" שרייבט:

„די לאגע איז אנ'אנגעשטרענגטע. דער סיים האט באמת געשיצט דעם כבוד זיינעם אבער די ארבייט נישט אנגעהויבען. פילסודסקיס אפיצירען איז נישט געלונגען צו צווינגען דעם פארלאמענט אויפפיהרען די זיצונג אין אזעלכע בעדינגונגען, ביי וועלכע עס האט אמאל געארבייט דער סיים פון דער אונטערגעהענדער פוילישער רעפובליק."

טרויעריגע לאגע פון יוד. שטעטעל אין סאוויעט־רוסלאנד
בעריכטען אויף דער קאנפערענץ פון אומפארטייאישע ארבייטער אין מאסקווע

מאסקווע, (יט"א) אויף דער קאנפערענץ פון די יודישע אומפארטייאישע ארבייטער אין מאסקווע, האט דער פיהרער פון דער „יעווסעקציע" טשעמערינסקי געהאלטען א רעפעראט וועגען דער לאגע פון די יודען אין די קליינע שטעטלעך פון סאוויעטען־רוסלאנד. דאס יודישע שטעטעל — האט טשעמערינסקי געזאגט, מוז איצט צו זיך ציהען אונזער ספעציעלע אויפמערקזאמקייט. עס פאהרען איצט פון דעם שטעטעל ארויס די יונגערע, אקטיווערע עלעמענטען, און צווישען יענע, וואס פערבלייבען דארט, איז צו גרויס דער פראצענט פון קאליקעס, אלמנות און סתם שוואכע. מיר בעמיהען זיך צו העלפען זיי דורך אויסטיילען ערד ארום שטעטעל, דורך ארגאניזירען ארטעלען, דורך ענטוויקלען נייע מלאכות. אבער די ראזינע הילף אונזערע וועט נישט לעזען דאס פראבלעם פון שטעטעל, טשעמערינסקי טרעט ארויס קעגען די קאמוניסטען וואס האלטען, אז מען דארף לעגען מעהר אויפמערקזאמקייט אויף איינארדנען די דעקלאסירטע יודען אויף די פאבריקען און נישט דער עיקר אין דער קאלאניזאציע. די פאבריק, האלט טשעמערינסקי, קען נישט לעזען דאס גאנצע פראבלעם פון אינדוסטריאליזירען די יודישע מאסען.

נישט פאר אלעמען דארף זיין אפען דער ארטעל און די פאבריק, האט טשעמערינסקי ערקלערט, ער ווייזט אן, אז לעצטענס האבען זיך צופיל געוועזענע קרעמער אריינגעריסען אין די ארטעלען, אלס קוסטארען, און דערפאר דארף מען זיי גוט דורכרייניגען. וואס שייך די פאבריקען מוזען זיי קודם־כל רעזערווירט ווערען פאר קינדער פון ארבייטער, אבער נישט פאר די דעקלאסירטע יודישע מאסען.

טשעמערינסקי האט אין זיין רעדע זיך אויך אפגעשטעלט אויף די פאלעסטינער געשעהענישען. די יודישע ארבייטער פון רוסלאנד — האט ער ערקלערט, וועלען דורכאויס שטיצען די אראבער אין זייער קאמף געגען דעם ענגלישען אימפעריאליזם און די ציוניסטען. מיר זאגען צו אונזער מיטהילף די אראבער אין זייער רעוואלוציאנערען קאמף פאר א רויטען אראביסטאן.

לסוף האט טשעמערינסקי אויסגענוצט די געלעגענהייט, כדי צו ערקלערען אז די פעראורדנונג, וואס דער סאוויעטישער וויצע־פרעזידענט סמידאוויטש האט ארויסגעגעבען וועגען בעפרייען די יודישע קאלאניסטען צוליב יום־כפור פון קאלעקטיוויזאציע־טאג, איז געשעהן געגען ווילען פון „קאמזעט" און אז אויף א זיצונג פון לעצטען איז סמידאוויטשעס האנדלונג פעראורטיילט געווארען אלס א פאלשער שריט.

פערזאמלונג פון „ברית־שלום־פערבאנד" אין בערלין
שטעלט זיך איין פאר די צום טויט פער'משפט'ע אראבער

בערלין, (יט"א) די טעג איז דא פארגעקומען אנ'עפענטליכע פערזאמלונג פון דער בערלינער גרופע „בריח שלום". דעם פארזיץ האט געפיהרט דר. ראבערט וועלטש. אלס הויפט־רעדנער איז ארויסגעטרעטען ד"ר מארטין בובער א.ד.ט.: „די יודישע נאציאנאל־היים און נאציאנאלע פאליטיק אין ארץ־ישראל. דער רעדנער האט אין א לענגערען רעפעראט געשילדערט די נויטווענדיגקייט פון א יודיש־אראבישער פערשטענדיגונג. באזירט אויף דעם פרינציפ דאס יודען און אראבער וועלען שטענדיג מוזען צוזאמענלעבען אין ארץ־ישראל. אין דער יודישער פאליטיק אין ארץ־ישראל מוז מען זיך רעכנען מיט די בעדערפענישען און ענטוויקלונג פון אראבישען פאלק, און איצטיגען מאמענט האלט ד"ר בובער, מוזען פאלגענדע פארערונגען בעטראכט ווערען אלס דרינגענדע: 1) די יודישע אגענץ מוז טאן אלץ, כדי נישט צו דערלאזען צו דער אויספיהרונג פון די ארויסגעגעבענע טויט־אורטיילען געגען אראבער, 2) דירעקטע אונטערהאנדלונגען פון די פעראנטווארטליכע יודישע אינסטאנצען מיט די צענטראל אינסטאנצען פון איסלאם, (נישט פון די ארץ־ישראל־אראבער) מיט'ן צוועק צו רעגולירען די כותל־מערבי־פראגע צווישען ביידע רעליגיעס..

נאכ'ן רעפעראט פון דר. בובער האט זיך ענטוויקעלט א דיסקוסיע, אין וועלכער עס האבען זיך בעטייליגט דר. שטיינבערג, רעד. י. קלינאוו, קורט בלומענפעלד, דר. האפמאן (א דייטש, וואס איז איבערגעגאנגען אויפ'ן איסלאם), דר. קלאצקין און לסוף נאך א געוויסער אראבער, (געלערנט ענגליש) וואס האט געהאלטען אנ'אנטי־ציוניסטישע רעדע.

מצב פון די יודישע קאלאניעס אין בעסאראביע
די גערעטעניש איז א גוטע

קישינעוו, (יט"א) די אגראנאמען פון „ארט" פערבאנד האבען איצט דורכגעפיהרט אנ'אינספעקציע רייזע איבער די יודישע לאנדווירטשאפטליכע קאלאניעס אין בעסאראביע, וואס ווערען אויסגעהאלטען דורכ'ן „ארט". אין אלגעמיין איז דער בעריכט פון דער אינספעקציע א גינסטיגער. די תבואה־גערעטע איז אומעטום א פערהעלטנישמעסיג גוטע. ווייץ האט געגעבען 60 ביז 80 פוד א העקטאר, קארן פון 70 ביז 95 פוד. אויסגעצייכענט זענען די רעזולטאטען פון טאבאק־שניט, דאך זענען די קאלאניסטען צוליב מאנגעל פון קרעדיט נישט ביכולת אויסצונוצען די סיטואציע אין גאנצען אומפאנג. די רעגירונג ווייזט ענטשיידען אפ יעדוועדער פאדערונג וועגען ערטיילען קרעדיט. אין אינעווייניגסטען לעבען פון די קאלאניעס, מכשירים, אינווענטאר א.ד.גל. האט זיך אין משך פון לעצטען יאהר די לאגע אין פיל הינזיכטען געבעסערט.

יודישער מיטגליד פון דער קאנסטיטוציאנעלער רעגירונגס־קאמיסיע אין ענגלאנד

לאנדאן, (יט"א) די ענגלישע רעגירונג האט די טעג נאמינירט א רעגירונגס־קאמיטעט, וואס האט אלס אויפגאבע צו רעגולירען די קאנסטיטוציאנעלע בעציהונגען צווישען פארלאמענט און דער רעגירונג און צוזאמענשטעל פון דער קאמיסיע, צו וועלכער עס געהערען פיהרענדע ענגלישע יוריסטען און שטאטס־מענער, איז אויך אריין פראפ. העראלד לאסקי (א יוד), זוהן פון בעקאנטען יודישען כלל־טוער נאטאן לאסקי, פראפ. לאסקי, וואס איז איצט אלט 36 יאהר פערנעהמט די קאטעדרע פון פאליטישע וויסענשאפטען ביים לאנדאנער אוניווערזיטעט. פראפ. לאסקי איז דער מחבר פון א רייה פאליטישע און עקאנאמישע ווערק, בעזונדערס אין געביט פון מלוכה־רעכט („דאס פראבלעם פון סובערעניטעט", „אויטאריטעט אין מאדערנעם שטאט" און אנדערע.)

געזעץ־פראיעקט געגען דער פרעסע־העצע אין עסטרייך

ווין, (יט"א) די „אוניאן פון די עסטרייכישע יודען", האט איבערגעגעבען דעם בונדעס־קאנצלער־אמט דעם פראיעקט פון א נייעם פרעסע־געזעץ, וואס זעהט פאר די שטראפבארקייט פאר העצען איין טייל בעפעלקערונג געגען צווייטען. עס האנדעלט זיך אין נעבען געוויסע קערפערשאפטען — קהילות, פערבאנדען א.אז.וו. — דאס אויסגערופענע „לעגיטימאציאנס־רעכט", וואס זאל זיי ערלויבען געריכטליך ארויסצוטרעטען געגען פרעסע־ארגאנען, וואס העצען אנאנים געגען א געוויסער בעפעלקערונגס־גרופע.

נייער הויפט־פיהרער פון ג.פ.או.

מאסקווע, (יט"א) הענריק יאגאדע, איינער פון די אקטיווע יודישע קאמוניסטען איז בעשטימט געווארען אלס הויפט־שטעלפערטרעטער פון ג.פ.או.־פארזיצער אין סאוויעטען־פערבאנד.

לוצקער וואיעוואדע שטרייכט די פאזיציע
פאר'ן יוד. וויסענשאפטל. אינסטיטוט

לוצק, (יט"א) ביים בעשטעטיגען דעם בודזשעט פון לוצק, איז די פאזיציע פון 250 זלאטים פאר'ן יודישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט אין ווילנא אינגאנצען געשטראכען געווארען, נישט קוקענדיג דערויף, וואס דער שטאט־ראט האט זי אקצעפטירט.

רעגירונגס־קאמיסיע פאר „ארט" שולען אין וואלין

ראוונע. (יט"א) דאס וואלינער קוראטאריום האט בעשטימט א סובסידיע פון צוויי טויזענד זלאטעס פאר דער ראוונער און קרעמענצער „ארט"־שולען.

Dr. med. I. WAJNBERG
Cegielniana 47, tel. 26-02
צוריקגעקעהרט
אינערליכע קראנקהייטען.
ספעציעל פאר לונגען־ און הארץ־קראנקהייטען.
בעשטראהלונגען און קינסטליכע בערג־זון.
נעמט אן אין דער ליטשניצע וגערזשטר 17 פון 6—7 אוו.
אין דער היים פון 3—5 נאכמיטאג.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזשער לעבען

נייער פאלקסבלאט

5 דינסטאג — ב׳ מרחשון תר"צ

נאוועמבער

זון־אויפגאנג 6.31
זון־אונטערגאנג 4.07

ארעסטירט דעם ה׳ צוקער און פרוי רובין
אלס מיטבעשולדיגטע אין אונטערצינדען די פאבריק אויף קאשטשושקי 10

די פאליצייאישע אויספארשונג אין דער פראגע פון אונטערצינדען די זאקען־פאבריק אויף קאשטשושקי 10 האט נעכטען געגעבען קאנקרעטע רעזולטאטען.

די לאדזשער פאליציי האט שוין עהערנעכטען שפעט ביינאכט בעקומען אינפארמאציעס וועגען דעם, אז קיין לאדז זענען געקומען צוקער און די פרוי רובין, וועלכע זענען געזוכט געווארען דורך שטעקבריף.

ס'איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז נישט צוקער און נישט רובין זענען נישט געגאנגען צו זיך א היים, נאר אין דער וואוינונג פון זייערע בעקאנטע.

נעכטען האבען עטליכע געהיים־אגענטען זיי ארעסטירט און אפגעפיהרט אין פאליציי־קאמאנדא. צוקער האט אין מאמענט פון ארעסט ערקלערט, אז ער האט אליין בדעה געהאט זיך צוצושטעלען צו דער מאכט.

ערשט נעכטען, האט צוקער געזאגט, האט ער זיך דערוואוסט, אז די פאליציי איז מיך חושד אין אונטערצינדען, ער איז דעריבער געקומען קיין לאדז כדי אפצוקלערען, אז ער האט מיט דעם פערברעכען גארנישט צו טאן.

פרוי רובין האט אויך ערקלערט, אז זי איז אומשולדיג, וואו איהר מאן איז ווייסט זי נישט.

צוקער, שיינפארבער און פרוי רובין געפינען זיך אין ארעסט ביי דער פאליציי־קאמאנדא.

א באנדע שווינדלער פאר'ן געריכט

(2) נעכטען האט זיך אין לאדזשער קרייז־געריכט אנגעהויבען א פראצעס פון א באנדע זעהר געשיקטע שווינדלער, וועלכע האבען ביי פערשידענע נאאיווע מענשען אויסגענארט גרעסערע סומען געלד.

אויף דער בעשולדיגונגס־באנק זענען געזעסען: יוזעף געמביטש, 45 יאהר אלט; הערש אבראמאוויטש, 25 יאהר; ראמאן האמבראווסקי, 37 יאהר; יחזקאל אבראמאוויטש, 21 יאהר; וולאדיסלאוו זעמסטא, 35 יאהר; יאן ביאלעק, 43 יאהר; גוסטאוו מאריק, 28 יאהר; וואצלאוו פאפיעלאוש, 42 יאהר; יאן העלים, 43 יאהר.

דער פראצעס קומט פאר אונטער פאדזיץ פון ריכטער אליניטש. ס'בעשולדיגט פראקוראר ושאפינסקי. די אנגעקלאגטע ווערען פערטיידיגט דורך די ארוואקאטען: קאפילינסקי, פינקשטיין, בראנדשטיין, ווייסבוים און לילקער. די שווינדלערישע שטיק האבען די דערמאהנטע בעשולדיגטע אויסגעפיהרט אויף פאלגענדען אופן:

די מיטגלידער פון דער באנדע, דערוויסענדיג זיך, אז אימיצער פון די פויערים ארום לאדז האט געלד, זענען זיי אוועק צו איהם און איהם פארגעלעגט פאלש געלד, וועלכעס איז זעהר גוט נאכגעמאכט. די נאאיווע פאלסיפיקאטען האבען זיי געוואלט פערקויפען פאר א דריטעל פון זייער נאמינאלען ווערט. בעת'ן מאכען דעם נאאיווען פארשלאג האבען זיי גע־יעזען דעם קרבן ריכטיגע באנקנאטען אלס מכלומרשט געפעלשטע. פיל נאאיווע מענשען האבען זיך געלאזען אויף דעם לייכטען פערדינסט און דעמאלט זענען די שווינדלער געקומען מיט זייער קרבן קיין לאדז אין די שענקען אויף פאמארסקא און אויף ווסכאדניא גאס. דא האבען זיי גענומען פון די „סוחרים" דאס געלד און איינער פון די שווינדלער איז אוועק מכלומרשט ברענגען די פאלסיפיקאטען, נאכ'ן פערלויף פון א האלבע שעה, ווען דער שליח איז נישט צוריקגעקומען, זענען די רעשט מיטגלידער פון דער באנדע צוזאמען מיט דעם „סוחר" ארויס אויף דער גאס, כדי דארט צו ווארטען אויף דעם שליח מיט'ן „לינקען געלד" דעמאלט האבען זיי דערזעהען אויף דער גאס זייער שליח, וועלכער איז געגאנגען נעבען א פאליציאנט מיט די הענד פערלעגט. אזוי ווי ער וואלט געווען געשלאסען אין קייטען.

די מיטגלידער פון דער באנדע האבען דאן געמאכט אן אלארם, אז דאס עסק איז פערשיט געגאנגען און זענען זיך צולאפען צוזאמען מיט'ן „סוחר", וועלכער האט מורא געהאט אריינצופאלען אין טורמע. דער „טריק" פון די שווינדלער איז בעשטאנען דערין, וואס דער שליח האט אפגעווארט ביז ס'איז צופעליג פערבייגעגאנגען א פאליציאנט, האט ער אנגעהויבען צו גיין נעבען איהם מיט די הענד פערלעגט, אזוי אז ס'האט געקענט מאכען דעם איינדרוק, אז ער איז ארעסטירט. אויף אזא אופן האבען די שווינדלער אויסגענארט ביי צעהנדליגע מענשען זעהר פיל געלד.

עטליכע פון די אנגעקלאגטע זענען זיך מודה אין זייער פערברעכען, דאגעגען אנדערע לייקענען אינגאנצען. צום פראצעס זענען ארויסגערופען געווארען 45 עדות. דעם גרעסטען טייל האט מען אויסגעהערט נעכטען. היינט קומט פאר די פארזעצונג פון פראצעס און דער אורטייל.

ער בעשווינדעלט מיידל'עך
זיין אפגענארטע כלה פאקט איהם פאר דער חופה אין א שאנד־הויז

(2) נעכטען איז די שטאטישע פאגאטאוויע ארויסגערופען געווארען אויף קעלמא 28 צו דער שטארק־צושלאגענע 27־יעהריגע פייגע רבקה גוטענבערג, וועלכע איז צושלאגען געווארען דורך א געוויסען שמואל יצחק פיינענבוים פון קילינסקי 41. דער דאקטאר פון פאגאטאוויע האט דער צושלאגענער ערטיילט הילף און דאן איז זי אוועק אין נאהענטען קאמיסאריאט און דערצעהלט פאלגענדע געשיכטע:

זי איז געקומען קיין לאדז פון וולאשטשאוו אין יאהר 1924, קיין מוטער האט זי נישט געהאט און דער פאטער איז געווען א קליינער סוחר אין וולאשטשאוו.

נאך עטליכע וואכען זיין אין לאדז האט גוטענבערג צופעליג בעקענט א געוויסען שמואל יצחק פיינענבוים, וועלכער האט ערקלעהרט אז דאס וולאשטשאווער מיידעל געפעלט איהם שטארק.

דאס מיידעל האט געגלויבט דעם יונגענמאן, בפרט, ווען ער האט צוגעזאגט מיט איהר חתונה־צו־האבען. פיינענבוים האט אוועקגעשיקט א בריף צו זיין כלה'ס פאטער קיין וולאשטשאוו, אז ער וואלט גערן חתונה געהאט מיט זיין טאכטער פייגע רבקה, ער האט אבער נישט קיין גענוגענדע געלד־מיטלען דערצו.

פייגע רבקה'ס פאטער האט דאן פערקויפט, וואס ס'האט זיך נאר געלאזען און איז געקומען קיין לאדז מיט פיר הונדערט דאלאר, וועלכע פייגענבוים האט בעקומען גלייך נאך די תנאים.

פייגענבוים האט זיך מיט דער חתונה נישט געאיילט און האט אלץ אפגעלעגט דעם טערמין, ביז מיט איינמאל איז פייגענבוים אינגאנצען נעלם געווארען פון לאדז. דאס אפגענארטע מיידעל האט דאן אפגעגעבען אן אנקלאגע צום פראקוראר, אז פייגענבוים האט איהר אויסגענארט 400 דאלאר.

אין דער פראקוראטור האט זי זיך דערוויסט, אז איהר פערפיהרער איז שוין דריי מאל בעשטראפט געווארען פאר אויסשווינדלען געלד ביי כלומרשע כלות.

דערווייל איז פיינענבוים צוריקגעקומען קיין לאדז און מיט טרערען אין די אויגען געבעטען זיין כלה, אז זי זאל צוריקציהען די אנקלאגע פון פראקוראר און ער וועט שוין זיין גוט און פרום און אינגיכען מיט איהר חתונה האבען, דאס נאאיווע מיידעל האט געגלויבט און האט די אנקלאגע צוריקגעצויגען. פיינענבוים האט אבער ווייטער אפגעשלעפט מיט דער חתונה ביז ענדליך איז די חתונה בעשטימט געווארען אויף מאנטאג דעם 4. נאוועמבער. א טאג פאר'ן חתונה־טערמין איז פיינענבוים געקומען צו זיין כלה און ערקלערט, אז היות ווי ער דארף ארויסנעהמען זיין חתונה־אנצוג פון שניידער און ער האט נישט קיין געלד, זאל זי איהם באר־גען געלד, דאס מיידעל האט איהם אוועקגעגעבען די לעצטע פאר גילדען. זונטאג אווענד האט זיך גוטענבערג דערוויסט, אז איהר חתן וואס דארף מיט איהר אויף צומארגענס חתונה האבען געפינט זיך אין א שאנד־הויז אויף קעלמא 28.

זי איז גלייך אהין אוועק און צו איהר גרעסטער איבעראשונג און פערצווייפלונג האט זיך טאקע געפונען אין די ארימס פון א גאסען־פרוי. ווען פייגענבוים האט דערזעהען זיין כלה אין אזא נישט־בעקוועמער לאגע, איז ער שטארק אין כעס געווארען ארויפגעפאלען אויף איהר און געשלאגען ביז זי האט פערלוירען דאס בעוואוסטזיין. פיינענבוים איז צוגעצויגען געווארען צו געריכטליכער פערענטווארטליכקייט.

רשימות פון יאהרגאנג 1907, 1908 און 1909

(–) היינט, דינסטאג, דארפען זיך מעלדען אין לאקאל פון מיליטעריש־פאליצייאישען ביורא ביים מאגיסטראט (פיעטריקאווער 212) פון 8 פריה ביז 3 נאכמיטאג די יונגעלייט, וואס זענען געבוירען געווארען אין 1909 י. וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון 7 פאליציי־קאמיסאריאט און וואס זייערע נעמען הויבען זיך אן מיט די בוכשטאבען

W Z Ż

מארגען – פון 8־טען פאליציי־קאמיסאריאט

A B C D E F

קאנטראל־פערזאמלונגען פון יאהרגאנג 1904 און 1889

היינט, דארפען זיך צו די קאנטראל־פערזאמלונגען צושטעלען

אין פ.ק.או. I (נאוו־טארגאווע 18) שערענגאווצעס פון רעזערוו און לאנד־שטורם מיט און אהן געוועהר (קאטעגאריע A C1 C2 און D) וואס זענען געבוירען געווארען אין 1904, וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון 2. 3. 5. 8. 9. און 11. פאליציי־קאמיסאריאטען און זייערע פאמיליען־נעמען הויבען זיך אן אויף

Sz

מארגען – T U Z

אין פ.ק.או. לאדז II (נייע ציגעל־גאס 51) מארגען, די געבוירענע אין 1904 י., וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 1. פאליציי־קאמיסאריאט און זייערע פאמיליען־נעמען הויבען זיך אן מיט די בוכשטאבען

A B C D E F Ch H

מארגען – I J K L Ł M N O

פ.ק.או. פאוויאט (פעטריקאווער 187 געבוירענע אין 1902, 1904 און 1889 י. פון גמינע לאגעווניק.

מארגען – גמינע ראדאגאשטש.

צוגאב־פאבאר

(ב) אין חודש נאוועמבער וועלען די צוגאב־פאבאר־קאמיסיעס אמטירען אויף פאמארסקא 18 דעם 12־טען און 28־טען.

דעם 12־טען דארפען זיך מעלדען די, וואס וואוינען אויפ'ן געביט פון פ.ק.או. I דאס הייסט אין די קאמיסאריאטען 2, 3, 5, 8, 9 11. דעם 28־טען פון פ.ק.או. II – קאמיסאריאטען: 1, 3, 4, 6, 7, 10, 12, 13 און 14. צו די דאזיגע קאמיסיעס דארפען זיך שטעלען די מאנספערשוינען פון 1908 און עלטער אויב זיי זענען נאך בכלל צו קיין פאבאר־קאמיסיעס ביז איצט נישט געגאנגען

מען מאכט שעהנער דעם פרייהייטס־פלאץ

(מ) אין צוזאמענהאנג דערמיט, וואס עס ווערט רען געבערענגט אין ארדנונג דער פרייהייטס פלאץ, האט זיך ארויסגעשטעלט, אז כדי עס זאל אויך ווייטער נישט געשטערט ווערען די בעוועגונג אויפ'ן פלאץ, מוזען די טראטוארען א ביסעל פערשמעלערט ווערען. צוליב דערזעלבער סבה האט מען נעמוזט אפשאפען די גראז־פלעצען נעבען דער עוואנגעלישער קירך און נעבען אלטען מאגיסטראט. די עוואנגעלישע גמינע האט געגעבען איהר הסכמה צו דער דאזינער ווענדונג און די ארבייטען וועלען שוין בקרוב אדורכגעפיהרט ווערען.

לאדזשער באהן־נעץ ווערט נישט פערגרעסערט

(–) מיט עטליכע טעג צוריק איז אין ווארשא פארגעקומען א זיצונג פון דעם מלוכה'שען באהן־ראט, וואו ס'זענען אויך בעריהרט געווארען א רייהע פראגען, וואס זענען נוגע דעם לאדזשער באהן־קרייז.

מצד דעם לאדזשער שטאט־ראט האט אין דער זיצונג אנטיילגענומען, פרעזעס האלצגרעבער; מצד דעם לאדזשער ס־יק – סטאראסטא רושעווסקי.

ביים בעטראכטען די פראגע פון אויפבויען די באהן־נעץ אין לאדזשער קרייז, האט זיך ארויסגעשטעלט, אז צו דעם צוועק איז אין בודזשעט נישט פאראן קיין איין גראשען און צוליב דעם איז די פראגע אינגאנצען אראפגענומען געווארען פון דער טאג־ארדנונג. לאדז האט אלזא אין דער הינזיכט אויף גארנישט צו האפען.

די אויסשטעלונג פון די לאדזשער עקספאנאטען

(מ) זונטאג איז אין דער שטאטישער גאלעריע, שענקעוויטש־פארק פארגעקומען די ערעפנונג פון דער אויסשטעלונג פון די עקספאנאטען, וואס די לאדזשער זעלבסטפערוואלטונג האט געהאט אויף דער פויזנער אויסשטעלונג.

מיט דער דאזיגער אינטערעסאנטער אויסשטעלונג דארף זיך פעראינטערעסירען די גאנצע לאדזשער בעפעלקערונג.

פייערליכע ערעפנונג פון נייעם לאקאל אין פעראיין „נותן לחם"

זונטאג איז פארגעקומען די פייערליכע ערעפנונג פון נייעם לאקאל פון פעראיין „נותן לחם" (סאלנא 14).

דער לאקאל איז געווען שעהן דעקארירט און עס האט זיך פערזאמעלט א גרויסער עולם, געסט, דעלעגאציעס פון פערשידענע פעראיינען און מיטגלידער פון „נותן לחם".

פרעזעס דרייהארן עפענט די פייערליכקייט און דעם פארזיץ פיהרט ה׳ מילגראם.

וויצע־פרעזעס ה׳ א. פ. פאשניק שילדערט די טעטיגקייט פון „נותן לחם", גיט אן איבערבליק פון דער גרינדונג ביז צו דער ערעפנונג פון נייעם לאקאל. עס רעדט גלייך פרנס צעדערבוים.

ס'בעגריסען די דעלעגאטען ה׳ זאלץ (סוחרים פעראיין), מ. פאנטעל (אלטשטעטישער שוהל), זאלצבערג (בית לחם), ה. פוקס (עץ החיים), א. אנד. אלע רעדנער ווינשען ערפאלג.

די באנד פון פערוואלטונגס־צימער איבערשניידט דער פרעזעס דרייהארן און וו. פרעזעס ה׳ תמק. דעם לייטער ה׳ שמואל פאשניק פאר זיין איבערגעגעבענער ארבייט שענקט די פערוואלטונג א אויסגריווירטען בעכער. עס איבערשניידען די באנד פון „גאלדענעם בוך" דער קאסיר ה׳ יצחק פראשקער, און אלימלך פאשניק. שפעטער קומען פאר די איינשרייבונגען אין „גאלדענעם בוך", בעת וועלכען ס'ווערט געשפענדעט גרעסערע סומען וואס איז בעשטימט געווארען צו עפענען א גמילת חסדים־קאסע ביים פעראיין.

סימפאטיקער און מיטגלידער פון
חסד של אמת ומנחמי אבלים לודז
מיר אפעלירען צו אייער געוויסען אנטייל צו נעהמען אין דעם
ברימער־טאג
וואס מיר ארדנען איין לטובת אונזער פעראיין
דאנערשטאג, דעם 7־טען נאוועמבער
מיר בעטען היינט זיך צו פערשרייבען אין אונזער קאנצעלאריע פיעטריקאווער 34, וועלכע איז טעטיג א גאנצען טאג.
מיט אכטונג די פערוואלטונג

בארדיני
פיעטריקאווער 31
גיט ארויס מיטאגן
פון 1 א זייגער פארמ.
צו 1.20 זל. און 2 זל.
סאלידע בעדינונג!
בעמ.: א ספעציעל איינגע־ריכטעטע צימער אויף שאך.

Już ukazał się № 1
jednego łódzkiego ilustrowanego dwutygodnika
„SCENA i FILM"
Konkursy z nagrodami pieniężnemi!
Bezpłatne bilety do kin i teatrów!!
Wszędzie do nabycia.

נאך 32 יאהר געפינט די טאכטער איהר מוטער

סענסאציאנעלע פאסירונג מיט א געשמד'טע מיידעל

פונקט מיט 2 יאהר צוריק האבען מיר געשרי־בען, אז אין ווארשא'ער ראבינאט האט זיך גע־ווענדעט א קריסטליכע פרייליין 30 יאהר אלט און געבעטען מ'זאל אויפזוכען איהר מוטער, אלטע שיינדעל פילצמאכער, ווייל זי האט זיך דערוואוסט, אז זי האט א יודישע מאמע און מ'האט זיך אפ־געשמד'ט, ווען זי איז אלט געווען אינגאנצען 8 טעג. דאס מיידעל האט פאר יעדען פרייז געוואלט געפינען איהר מוטער און אפגעהען צום יו־דענטום. דער ווארשאווער ראבינאט, הגם ער האט פעסטגעשטעלט, אז דאס קריסטליכע פרייליין האט טאקע געהאט א יודישע מאמע, האט איהר גאר־נישט געקענט העלפען, ווייל מ'האט נישט געקאנט געפינען דאס וואוינארט פון אלטע שיינדעל פילצ־מאכער.

ווען די דאזיגע געשיכטע האט זיך בעוויזען אין „נייעם פאלקסבלאט" איז צו אונז אין רעדאקציע דעמאלט געקומען דער היגער איינוואוינער ה' יא־קוב נייטאן, וועלכער האט דערצעהלט, אז היות ווי ער האט אין דער צייטונג געליענט די געשיכטע וועגען דער געזוכטער מוטער פון אפגע'שמד'טען מיידעל, היות ווי דארט ווערט דערמאהנט, אז די מוטער זאל הייסען אלטע שיינדעל פילצמאכער, קען ער אונז איבערגעבען, אז אויף מלינארסקא 23 וואוינט אן אלמנה סאלקא ראדזינסקא, וועלכע האט פאר דער חתונה געהייסען אלטע שיינדעל פילצ־מאכער, אונזער מיטארבייטער צוזאמען מיט ה' יאקוב נייטאן האבען דעמאלט דעם ענין נאכקאנט־ראלירט און האבען טאקע פעסטגעשטעלט, אז די דערמאהנטע סאלקא ראדזינסקא איז ווירקליך די געזוכטע אלטע שיינדעל פילצמאכער. די אומגליק־ליכע פרוי האט דעמאלט אין א ספאזמאטיש געוויין דערצעהלט, אז אין יאהר 1897 איז זי אין ווארשא פערפיהרט געווארען דורך אן אויסוואורף און אלס 16־יעהריגע מיידעל האט זי געבוירען א מיידעלע. זי האט זיך געוואלט צוזאמען מיט דעם נייגעבוירע־נעם קינד אריינווארפען אין דער ווייסעל, אבער עפעס א קריסטין האט זי איבערגעראטען און זי האט דאס קינד אוועקגעגעבען אין „זשלאבעק", „שווענטי קושיש" אין ווארשא. זי ווייסט נאר, אז מ'האט דאס קינד דארט אפגע'שמד'ט און פון דעמאלט אן ווייסט זי נישט מעהר, ווי דאס קינד איז אהינ־געקומען. איצט ווען די טאכטער האט זיך אפגערופען וואלט זי מיט'ן גאנצען הארצען געוואלט, אז זי זאל קומען צו איהר קיין לאדז און זי זאל צוריק ווערען א יודיש קינד. די מוטער האט דעמאלט געשריבען צום ווארשאווער ראבינאט, האט אנגעווענדעט אלע מיטלען צו געפינען די טאכטער, אבער זי האט זיך מעהר נישט געמעלדעט און מ'האט נישט געוואוסט, וואו זי איז אהינגעקומען.

דאס איז געווען מיט 2 יאהר צוריק, דערווייל האט דעם „נייעם פאלקסבלאט" מיט דער אויבענ־דערמאהנטער געשיכטע געלייענט א געוויסער ישראל מענדעל פילצמאכער אין מאנטרעאל (קאנאדע). דער דאזיגער ישראל מענדעל פילצמאכער איז א ברודער פון אלטע שיינדעל און ער האט אהער געשריבען א בריף, אז ער איז גרייט אלע הוצאות צו טראגען, אז מ'זאל אויסגעפינען דאס אפגע־שמד'טע מיידעל, כדי זי זאל צוריק ווערען א יודיש קינד.

זעהט אויס, אז דאס אפגעשמד'טע מיידעל האט אויך נישט גערוהט. זי האט זיך פערזעהען מיט א צייגעניש פון „שווענטי קושיש", אז זי איז ווירקליך אפגע'שמד'ט, דא האט זי ארויסבעקומען א געבורטס־שיין, פון וועלכען זי האט זיך דער־וואוסט, אז איהר מוטער הייסט אלטע שיינדעל און שטאמט פון איוואניסק, אפטער קרייז, קיעלצער וואיעוואדזטווע. זי האט דעריבער געשריבען צום ראבינער וואיט, אויב ער קען זיך נישט דערוויסען, וואו ס'געפינט זיך איצט איהר מוטער אלטע שיינ־דעל פילצמאכער. דער וואיט האט נאכגעפרעגט די יודען פון ראטינען שטעטעל און ער האט זיך דערוואוסט, אז די געזוכטע וואוינט אין לאדז אויף מלינארסקא 23. דער וואיט האט אויך אזוי געענטפערט דער פרייליין אננא פילצמאכער.

געכטען אונטערפריה איז אויף מלינארסקא 23 פארגעקומען אזא סצענע: צו פרוי אלטע שיינ־דעל פילצמאכער איז אריינגעקומען אן אנשטענדיג געקליידעט פרייליין און געפרעגט:

— וואוינט דא פרוי סאלקא ראדזינסקא (אמאל געהייסען אלטע שיינדעל פילצמאכער?).

— יא, וואס פערלאנגט איהר.

— צי האט איהר אמאל געהאט א קינד, וועל־כעס איז אפגע'שמד'ט געווארען אין ווארשא?

— יא, צי האט איהר עפעס נאכריכטען וועגען איהר!?

— יא, וואלט איהר זי געוואלט זעהען?

— וואס פאר א פראגע, וואו איז זי?

— זי שטעהט דא פאר אייך.

מאמע און טאכטער זענען זיך אריינגעפאלען אין די ארימס, ספאזמירט און געוויינט, דער גאנ־צער הויף איז זיך צונויפגעקומען אויף איין ארט. ווען ביידע פרויען האבען זיך אביסעל בערוהיגט, האט די געקומענע בעוויזען אלע איהרע דאקומענ־טען און בעוויזען, אז זי איז ווירקליך די אפגע־שמד'טע טאכטער פון אלטע שיינדעל פילצמאכער. דאן האט זי ערשט דערצעהלט איהר גאנצע טרויערי־גע לעבענס געשיכטע:

אין „שווענטי קושיש" האט מען זי אפגע־שמד'ט, ווען זי איז נאך געווען א פיצעל קינד, דאן האט מען זי איבערגעגעבען צו א קריסטליכער פא־מיליע אין ווארשא אויף צו ערציהען. ווען זי איז אלט געווארען 8 יאהר, האט זיך די קריסטליכע פאמיליע זיך אפגעזאגט זי ווייטער צו האלטען, הא־בען זי ארויסגעשיקט פון שטוב, דערביי איהר דער־צעהלט, אז זי איז א קינד פון א יודישער מאמע און זי איז אפגעשמד'ט געווארען אלס קליין קינד. שוין דעמאלט האט איהר קינדעריש הערצעלע אנ־געהויבען צו ציטערן אויפ'ן בלויזען געדאנק וועגען איהר יודישער מאמע, וועלכע זי האט אינגאנצען נישט געקענט. זי איז אבער געזען אומבעהאלפען און האט געזוכט מיטלען ווי אזוי ארויסצולעבען, פערשידענע צייטען האט זי פון דעמאלט געהאט. זי האט זיך פערדינגען פאר א דינסטמיידעל, דאן האט זי געדינט ביי א פריץ אין א גוט, דאן ווידער צוריקגעקומען קיין ווארשא און געטון פערשידענע ארבייטען, שטענדיג אבער האט זי געפלאגט דער געדאנק וועגען איהר פער־גאנגענהייט, איבעריגענס האט מען דאס ביי יעדער געלעגענהייט געגעבען אנ־צוהערען אויף נאר נישט קיין אייד'לען אופן.

זי איז געווארען א דערוואקסען פרייליין און איהר האט זיך פערליבט א קריסטליכער יונגערמאן, זי איז צו איהם אויך נישט געווען גלייכגילטיג און זיי האבען געוואלט חתונה האבען. דער יונגערמאן האט זיך אבער ערגעץ־וואו דערוואוסט, אז זי שטאמט פון יודען און האט זי פערלאזען. פון דע־מאלט אן האט דאס איינזאמע מיידעל פאר יעדען פרייז בעשלאסען צוריק אויסצוגעפינען איהר מוטער און זיך אומקעהרען צום יודענטום. אין ווארשא האט זי ביז לעצטענס געוואוינט אויף טאמקא 21. די מיטלען, וואס דאס מיידעל האט אנגעווענדעט, כדי צו געפינען איהר מוטער האבען מיר שוין איבער־געגעבען און נעכטען האבען זיך מוטער און טאכטער נאך 32 יאהר צוריק געפונען. אננא וויל דורכאויס ווערען א יודיש קינד, מיט איהר האט זיך שטארק פעראינטערעסירט דער דערמאהנטער יאקוב נייטאן, וועלכער האט דער ערשטער געפונען דעם פארעם פון די צוטיילטע יודישער מוטער און קריסטליכער טאכטער.

ארום דער מאטורע-אפערע

(—) די מאטורע־אפערע, וועלכע איז ענט־דעקט געווארען אין לאדז מיט עטליכע וואכען צוריק, נעהמט ארום ברייטערע קרייזען. דערווייל איז פארגעקומען א דיסציפלינאר־געריכט איבער די לעהרער פון קאפערניק גימנאזיום. דאס געריכט האט פערעפענטליכט א בעשלוס, אז די דריי לעה־רער סערקאווסקי, קאמינסקי און פאוולאווסקי דאר־פען תיכף אפגעשטעלט ווערען אין זייער טעטיג־קייט.

אויטא-קאטאסטראפע

14 פאסאזשירען פערוואונדעט

(—) נעכטען נאכמיטאג, איז אן אויטא־בוס וואס איז געגאנגען פון קאנין קיין קאליש ארויף אויף א סלופ און זיך איבערגעקעהרט צו־זאמען מיט 14 פאסאזשירען. די פאסאזשירען זע־נען שווער־פערוואונדעט געווארען און מ'האט זיי אוועקגעפיהרט אין שפיטאל. דער שאפער בוטשעק־ווימש איז ארויס גאנץ.

היינט פארלעזונג פון ד״ר וו. פאללעק

היינט 8.30 אוונד קומט פאר אין דער פאלקס־אוניווערזיטעט (אין לאקאל פון דער ציו־ניסטישער ארגאניזאציע, צעגעלניאנא 4) אן אינ־טערעסאנטע פארלעזונג פון בעקאנטען ליטעראטור־ און טעאטער־קענער, ד״ר ווילהעלם פאללעק, וועגען אלטען און נייעם טעאטער. די פארלעזונג וועט פארקומען אין דער פוילישער שפראך. דער איינגאנג איז פריי.

רעפארמירן דעם אומזאץ-שטייער

האנדעלס-קאמער דארף זיך ארויסזאגען וועגען דעם

(2) נעכטען האט די לאדזער האנדעלס־קאמער בעקומען א בריף פון פינאנץ־מיניסטעריום וועגען רעפארמירען דעם אומזאץ־שטייער. ביים בריף גע־פינט זיך דער נייער געזעץ־פראיעקט וועגען אומזאץ שטייער און ס'ווערט געבעטען, אז די לאדזער האנ־דעלס־קאמער זאל זיך ארויסזאגען וועגען דעם ענין.

דער נייער געזעץ־פראיעקט זעהט פאר: פון 1. אפריל 1930 זאלען די הורט־פירמען, וואס פיהרען נארמאלע האנדעלס־ביכער צאהלען נאר א האלבען פראצענט פון אומזאץ. די באנקען זאלען צאהלען 1 פראצ. אומזאץ־שטייער, א הוך די אומזאצען מיט פרעמדע וואלו־טעס, פאר וועלכע מ'וואלט געצאהלט נאר א האל־בען פראצענט.

ווייטער זעהט דער געזעץ־פראיעקט פאר א שטייער אויף רויהר און האלב־רויה־שטאפען, וועלכע ווערען פערקויפט אויפ'ן אינערליכען מארק.

כדי זיך ארויסצוזאגען וועגען דעם ענין וועט צונויפגערופען ווערען א ספעציעלע זיצונג פון דער האנדעלס־קאמער.

מיט א האק איבער'ן קאפ צוליב א מיידעל

(וו) א געוויסער יאן ביאלעצקי פון טארגאווע 91 איז געקומען צו זיין א בעקאנטע מיידעל אויף קאנ־סטאנטינער 151, דאס האט נישט געקענט פער־טראגען וולאדיסלאוו וואיטשיק, וועלכער איז צו דעם דערמאהנטען מיידעל נישט געווען גלייכגיל־טיג און ער האט נעכטען אפגעווארט ביאלעצקין מיט א האק, ווען יענער איז ארויסגעגאנגען פון דעם מיידעל, האט וואיטשיק דערלאנגט ביאלעצקין מיט דער האק איבער'ן קאפ.

ביאלעצקי האט נאך בעוויזען ארויסצוכאפען א מע־סער, דערלאנגט וואיטשיק'ן אין בויך אריין און איז געפאלען בעגיסענדיג זיך מיט בלוט. אין א זעהר שווערען צושטאנד האט מען ביאלעצקין אפגע־פיהרט אין שפיטאל. וואיטשיקס וואונדען זענען נישט קיין געפעהרליכע.

געכאפט דעם מערדער וואטשעכאווסקי

(2) אין נעכטיגען נומער פון אונזער צייטונג האבען מיר שוין מיטגעטיילט וועגען דעם אנפאל אויף סוכע גאס, בעת וועלכען ס'זענען געשאסען געווארען די הארטיגע איינוואוינער ביקאווסקי און מאציאשעק. ווען זיי זענען אביסעל געקומען צו זיך, האבען זיי דערקלערט, אז דער אנפאלער האט גע־האט א באנדאזשירטען קאפ. מאציאשעק האט דער־קלערט, אז דאס איז געזען א געוויסער וואיטשע־כאווסקי פון ראקיטשינער שאסיי 10. די פאליציי האט באלד פעראורדענט צו ארעסטירען וואיטשע־כאווסקי, ער איז אבער נישט געווען אין דער היים. ערשט ארום 5 א זייגער פארטאג, איז ער בער־האלטען געווארען, ווען ער האט געוואלט אריין אין זיין וואוינונג. מ'האט איהם באלד געבראכט אין שפיטאל און די פערוואונדעטע האבען איהם דער־קענט. דערווייל איז ביקאווסקי מיט אמאל שלעכט געווארען און ארום 6 פארטאג איז ער געשטארבען. מאציאשאק פיהלט זיך בעסער. וואיטשעכאווסקי איז אפגעפיהרט געווארען אין טורמע.

פון האנדעלס-געריכט

(וו) די פירמע „ברידער קאפערמאן און ראנ־נעוויטש" האבען זיך געווענדעט צום האנדעלס־גע־ריכט מיט א ביטע צו פראלאנגירען איהר די צאה־לונגען אויף 3 חדשים. די פירמע האט אנגעוויזען, אז איהר אקטיוו בעטרעפט 425,693 זל. און דער פאסיוו — 365,669 זל.

נאכ'ן אויסהערען דעם עקספערט האט דאס האנדעלס־געריכט נעכטען בעשלאסען צו פראלאנ־גירען דער דערמאהנטער פירמע די צאהלונגען אויף 3 חדשים, אנהייבענדיג פון 2. נאוועמבער אן.

די טריקאטאזש־פירמע „זיגמונט קאמאראוו־סקי", האט זיך געווענדעט צום געריכט מיט א ביטע צו פראלאנגירען איהר די צאהלונגען אויף 3 חדשים. דאס געריכט בעקענענדיג זיך מיט די אויספיהרונגען פון עקספערט האט די ביטע אפגעווארפען.

גלייכצייטיג האט אבער דער סוחר יעקב לעש־טשינסקי געבעטען צו ערקלערען דער דערמאהנטער פירמע קאמאראווסקי אנ'אופאדלאשטש, בעוויזענ־דיג אייגענע פראטעסטען פון קאמאראווסקין אויף 136 זל. און 200 דאלאר. אויך די פארערונג האט דאס געריכט אפגעווארפען.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורע

(2) היינט ביינאכט דיזשורירען פאלגענדע אפטייקען: פאוולאווסקי, פיעטריקאווער 307; האמבורג, גלובנא 50; סיטקעוויטש, קאפערניק 26; כארעמזא, פאמארסקא 10; פאטאש, פלאץ קאש־טשעלני 10.

נאך וועגען אר'מען זקן פון קאמיעננא 18

מיר האבען יענע וואך געשריבען וועגען דער טרויעריגער לאגע, אין וועלכער עס געפינט זיך דער קראנקער, עלענדער און ארימער זקן חיים דוד פרידמאן פון קאמיענא 18. אויף אונזער אפעל האט זיך אפגערופען דער לאדזער פעלדשער ה' סענדער, וועלכער האט זיך אונטערגענומען איין מאל אינדערוואך צו מאכען אומזיסט דעם קראנ־קען אפאטרונקעס.

דאס איז אבער ווייניג. דער זקן נויטיגט זיך אין אפטערער מעדיצינישער און בכלל מאטעריעלער הילף. און ס'וואלט געווען זעהר א שעהנע האנדלונג פון אנדערע הילפבערייטע, ווען זיי וואלטען נאכגעטון דעם ביישפיל פון ה' סענדער און דורך מעדיציני־שער הילף אדער אויף אנ'אנדער אופן געלינדערט דעם אויסערסט שווערען גורל פון דעם ארימען זקן.

היינט—אפצייכנונגס-טאג פאר'ן בית-יתומים זגערזשער 40

(—) היינט וועט מען אין די גאסען פון דער שטאט פערקויפען אנ'אפצייכנונג לטובת דעם בית־היתומים זגערזשער 40.

די דאזיגע סימפאטישע און העכסט־נוצליכע אינסטיטוציע איז געצוואונגען פון צייט צו צייט אנצוקומען צו דער אונטערשטיצונג פון דער לאדזשער בעפעלקערונג, וועלכע גיט אבער ברייטוויליג איהר סכום פאר דעם בית־יתומים, וועלכע ערציהט אזויפיל הונדערטער יודישע יתומים פאר נוצליכע מענשען פון דער געזעלשאפט.

אויך היינט וועט די לאדזשער יודישע בעפעל־קערונג זיך ווארים אפרופען אויפ'ן רוף פון „בית־יתומים" און קויפען דעם אפצייכען.

פון ציוניסטישען פאלקס-אוניווערזיטעט

שבת האט ה' ד״ר פרענקעל אנגעהויבען זיין העברעאישען פארלעזונגס־ציקל איבער יודישע געשיכטע. די פארלעזונג האט צוגעצויגען א גרויסע צאהל צוהערער.

די נעהנסטע פארלעזונג קומט פאר מארגען, דינסטאג אוונט, אין לאקאל פון דער ציוניסטי־שער ארגאניזאציע, דער בעקאנטער ליטעראטור־ און טעאטער־קענער, ה' ד״ר וו. פאללאק, וועט רעפערירען א. ד. ט.: „דאס אלטע און נייע טעא־טער".

די פארלעזונג וועט פארקומען אין דער פוי־לישער שפראך.

ראדיא-פראגראם

דינסטאג, 5. נאוועמבער

12.05 ווארשא: ראדיא־פריהמארגען פאר שילער. 16.15 ווארשא: קאנצערט פון גראמא־פאן־פליטעס. 17.45 ווארשא: סימפאנישער קאנ־צערט. 18.45 קראקא: הומאר־ווינקעל. 18.45 ווילנא: „ערשטער פרעהליכער וויזיט אין ענגלאנד רעפ. ד״ר ווינצענטי לוטאסלאווסקי. 19.50 פוי־זען: טראנסמיסיע פון גרויסען טעאטער „גרעפין מאריצא". 22.05 ווארשא: קאמוניקאט פון פ.א.ט. 19.00 מאסקווא: „טוראנדאט". 20.15 בודאפעשט: קאנצערט פון אונגארישע קאמעראל־מוזיק. 20.15 פראנקפורט: סימפאנישער קאנצערט. 22.45 דא־ווענטרי: קאנצערט פון ליווערפולער פילהארמאניע. 21.10 קעניגסבערג: סימפאנישער - קאנצערט. 22.40 לאנדאן: ראדיא־קאבארעט.

Dr. med. STUPEL

12 Szkolna 12

ספעציאליסט פאר הוים־, האר און געשלעכטס קראנקהייטען, מענער־שוואכע, לישיי און ראק, רענטגען־שטראהלען און קווארץ־ליכט, עלעקטרא־טעראפיע.

נעהמט אן פון 6 ביז 9 אין אוונד

פאלקס-אוניווערזיטעט ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע

היינט, דינסטאג, דעם 5־טען נאוועמבער, 8.30 א זייגער אין אוונד אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע (צעגעלניאנא 4)

פארלעזונג (אין דער פוילישער שפראך)

א. ד. ט.: „דאס אלטע און נייע טעאטער"

רעפערענט: **דר. ווילהעלם פאללעק**

אריינגאנג פריי!!! ◆ די נעהנסטע פארלעזונג: שבת 9/11 ◆ דר. פ. פרידמאן „היהודים והערבים"

מאקדאנאלד'ס רעכטע האנד

דאס מערקווירדיגע יודישע מיידעל ראזא ראזענבערג

2.

נאך איידער זי איז געווארן אנ'אפיציעלער מיטגליד פון דער לייבאר-פארטיי, האט זי זיך שוין געהאט שטארק פאראינטערעסירט אין פאליטישע אנגעלעגנהייטען. ווען זי איז נאך געווען א שול-מיידעל, האט זי זיך שוין אנגעהויבען צו אינטערעסירען מיט דער בעוועגונג פאר דער גלייכבערעכטיגונג פון פרויען. אין שולע פלעגען איהרע חבר'טעס אפלאכען פון איהר און איהר רופען „סופראזשיסטקע". אבער איהרע לעהרערינס האבען שוין דאן געזעהן אין איהר גרויסע פעהיגקייטען און האבען נביאות געזאגט אויף איהר גרויסע צוקונפט. זי האט פון איהר ף יהסטער יוגענד געהאט א פערלאנג צו לעזען ערנסטע ליטעראטור, און אנ אונערמידליכען בעגעהר צו שטודירען. ווען זי איז ארויס פון דער שולע און האט אבער נישט געקענט לערנען צוליב ארימקייט האט זי אנגענומען א שטעלע אין א ביורא. זי האט געארבייט בייטאג, און אין די אווענדען פלעגט זי בעזוכען אווענד-קלאסען. אזוי האט זי געענדיגט א קורס אין „קאמערס קאלעדזש" פון לאנדאנער אוניווערזיטעט.

זי איז נאך קיין פולע זיבעצעהן יאהר נישט אלט געווען, ווען זי איז אנגעקומען אלס געהילף צו א רעדאקטאר פון א זשורנאל. דארט האט זי אויסגעארבייט א זשורנאליסטישען סטיל און א געוויסע מאס פון ערפאהרונג אין הויך-קאמערץ. זי האט אבער געפונען, אז דער סארט ארבייט איז געווען פאר איהר צו טרוקען, נישט אינטערעסאנט, און זי האט עס אויפגעגעבען. דאן האט זי געקראגען א שטעלע אלס פריוואט-סעקרעטאר ביי א דירעקטאר פון אנ'ענגלישער שיפס-קאמפאניע, וואו זי איז פערבליבען א פאר יאהר, און וואו זי וואלט געקענט פערבלייבען ביז היינט און זיין רייך, ווייל זי האט דארט געהאט גלענצענדע אויסזיכטען. אבער אויך דאס האט זיך איהר באלד צוגעגעסען, ווייל וואס מעהר זי האט געהאט צו טון מיט הויך-פינאנץ און קאמערץ, אלץ מעהר האט עס איהר געצויגען צו פאליטישער טעטיגקייט און צו אקטיווער ארבייט אין דער ארבייטער בעוועגונג. דורך דער צייט פון דער מלחמה האט זי זיך ארייגעווארפען אין פערשידענע פאציפיסטישע קאמיטעטען און קערפערשאפטען, וואו זי האט ארויסגעוויזען גרויסע ארגאניזאטארישע פעהיגקייטען.

אין יאהר 1922 איז זי געווארן פאליטישער סעקרעטאר צו דער גרעפין רהאנדא, די פרוי פון לארד רהאנדא, דער שטאטסמאן און קוילען-גרובען-אייגענטימער. מען איז געווען פון איהר העכסט צופרידען, אבער זי איז נישט געווען צופרידען פון איהרע באלעבאטים, וועלכע האבען בעלאנגט צו דער העכסטער אריסטאקראטיע פון דער קאפיטאליסטישער וועלט. זי איז פערבליבען אויף איהר שטעלע נאר איין יאהר. און ווען מאקדאנאלד איז אין יאהר 1923 געווארען דער פיהרער פון דער אפאזיציע אין פארלאמענט, איז פרל. ראזענבערג אנגעקומען צו איהם אלס זיין פריוואט סעקרעטארקע.

דער געהאלט, וואס זי האט געקראגען ביי רהאנדא, איז געווען פיל גרעסער ווי דער געהאלט וואס מאקדאנאלד אלס פיהרער פון דער לייבאר-פארטיי האט איהר געקענט צאהלען. זי האט אבער מיט פרייד פארגעצויגען צו ארבייטען פאר מאקדאנאלד'ן, וועלכען זי האט פשוט פערגעטערט אלס סאציאליסט, אלס דענקער און אלס מענש. זי האט זיך באלד דערפיהלט אין איהר ספערע, און זי האט זיך ארייגעווארפען מיט לייב און לעבען אין דער ארבייט, נישט רעכענענדיג קיין געלד און צייט, אבי צו טון די ארבייט וואס איז געווארען די ה'יפט-שטרעבונג פון איהר לעבען.

ווען מאקדאנאלד איז אין יאהר 1924 געווארען פרעמיער-מיניסטער, און ער האט איבערגענומען די רעגירונג מיט די אלע שטענדיגע סעקרעטארען, וואס געהען איבער פון איין פרעמיער-מיניסטער צום צווייטען, האט זיך אויף די רעגירונגס-קרייזען דאן געשטעלט א פראגע, צי קען און צי זאל אט די יודישע מיידעל בלייבען די פריוואט-סעקרעטארין פון פרעמיער. אבער מאקדאנאלד האט שוין גוט געוואוסט די גרויסע מעלות, די פעהיגקייטען און די איבערגעבענהייט פון דער מיידעל, און פרל. ראזענבערג איז געווארען די אפיציעלע פריוואט-סעקרעטארין פון פרעמיער-מיניסטער ראמזיי מאקדאנאלד.

אזוי גיך ווי עס איז בעקאנט געווארען, אז פרל. ראזענבערג בלייבט די פריוואטע סעקרעטארין ביים פרעמיער, אזוי גיך ווי מען האט ערפאהרען מעהר אדער וועניגער, ווער און וואס זי איז, האבען ציטונגס-קארעספאנדענטען און אנדערע פערזענליכקייטען, וואס זענען פעראינטערעסירט אין הויך-פאליטיק, אנגעהויבען אויסצונוצען א נעץ פאר דער זאנדערבארער מיידעל. מען האט קודם כל אנגעהויבען צו שרייבען און צו פויקען וועגען איהר, כדי איהר פאפולער צו מאכען, אום אז די בעטרעפענדע ציטונגען זאלען קענען האבען א צוטריט צו איהר און ארויסקריגען עפעס פון די פאליטישע סודות, וואס זענען ווערט צו וויסען. אבער דאן האט מען ערשט אויסגעפונען די ריכטיגע פרל. ראזענבערג, ערשט דאן האט מען בעגריפען איהר אונשעצבארען ווערט פאר איהר אמט, ווי כיטרע די ציטונגס-קארעספאנדענטען זענען געווען, און ווי שטארק זיי האבען זיך בעמיהט אויף אלע אופנים איהר צו געווינען און עפעס ארויסצוקריגען פון איהר, אזוי כיטרע און פארזיכטיג איז זי געווען, זיך נישט צו לאזען כאפען מיט א ווארט אדער מיט א זילב וועגען א זאך, וועגען וועלכער מען האט געדארפט שווייגען.

מען האט זי געשטעלט פאר פערשידענע נסיונות, וועלכע עלטערע, שטארקערע און רייכערע פון איהר וואלטען אפשר נישט געקענט ביישטעהן, אבער זי איז געבליבען פעסט ווי א פעלז און שטום ווי א פיש, ווען עס האט זיך געהאנדעלט וועגען זאכען, וועגען וועלכע מען האט נישט געדארפט רעדען. אבער סתם שווייגען אדער זיך ענטזאגען צו ענטפערען איז דאך קיין קונץ נישט. דאס קען דאך בעטראכט ווערען אלס אונהעפליך אין מאנכעס מאל זאגאר אלס פרעך. און אזוי ווי מיט דער פרעסע אדער מיט אנדערע הויכע פערזענליכקייטען לוינט זיך דאך נישט איינצורייסען, פלעגט אט די מיידעל געפינען אזעלכע מיטלען פאר יעדען איינעם בעזונדער, אז זי פלעגט זיין העפליך, און דאך איהם אפבעזימען, ענטפערען — און דאך גארנישט זאגען. און אזוי האט זיך ראזא ראזענבערג געשאפען א צונאמען „ראזו די רעטעניש", די אונפערשטענדליכע ראזע. ביז מאקדאנאלדס רעגירונג איז דאן געפאלען. מאקדאנאלד איז געווארען אויס פרעמיער און ראזא ראזענבערג איז געווארען אויס פרעמיערס סעקרעטאר.

איבער פיר יאהר זענען אוועק, וואס פרל. ראזענבערג האט נישט בעטראכטען דעם שוועל פון דאונינג-סטריט און האט נאר געארבייט אין פארלאמענט אלס מאקדאנאלדס סעקרעטארין, אזוי ווי פיל אנדערע מיידלעך, וואס ארבייטען אלס פריוואטע סעקרעטארקעס ביי פערשידענע מיטגלידער פון פארלאמענט. אבער דורך דער גאנצער צייט האט מען איהר נישט אויפגעהערט צו פערפאלגען מיט'ן צוועק עפעס ארויסציקריגען פון איהר נייעס וועגען דער צייט, ווען זי איז געווען סעקרעטאר ביים פרעמיער. די סעהיגסטע זשורנאליסטען פון די גרעסטע ענגלישע און אויסלענדישע ציטונגען פלעגען פשוט שטעהן און איהר אפווארטען ביים פארלאמענט, ביי איהר וואוינונג, אדער וואו זי פלעגט קומען, כדי צו כאפען מיט איהר א שמועס, איהר אנציהען מיט א געשפרעך, עפעס ארויסצוקריגען פון איהר. אבער זיי פלעגען אוועקגעהן ענטוישט, ווייל ראזא האט געוואוסט ווען צו רעדען און וואס צו רעדען. דורך דער צייט האט איהר נישט נאר מאקדאנאלד קענען געלערענט, נאר די גאנצע וועלט, וועלכע איז פערטראטען אין לאנדאן, האט זיך איבערצייגט, אז פרל. ראזענבערג איז פאסיג פאר איהר פעראנטווארטליכען פאסטען. און איצט, ווען זי איז ווידער געווארען סעקרעטארין פון פרעמיער-מיניסטער, בעלעסטיגט מען איהר שוין נישט אזוי פיל ווי פריהער, ווייל מען ווייסט, אז עס איז א שאד די ארבייט.

י. ל. פיין.

וואס ווייניקער קליידער א פרוי טראגט, אלס מאראלישער איז זי—דערקלערט בערנארד שאו

אין לאנדאן איז מיט א קורצער צייט צוריק אפגעהאלטען געווארען א צוזאמענפאהר פון דער „ליגע פאר סעקסועלע רעפארמען". דאס איז אזא ארגאניזאציע, וועלכע זוכט איינצופיהרען אין דער וועלט רעפארמען אין ליבע און אין מאראל. די מיטגלידער פון דער דאזיגער ארגאניזאציע האלטען, אז געוויסע מאראלישע בעגריפען, וואס מיר האבען היינט, זענען שוין אלט און אפגעלעבט און פאסען זיך נישט צו צו די היינטיגע טערהעלטענישען.

זיי ווייזען אן, אז די בעגריפען פון מאראל האבען זיך תמיד געביטען לויט די אומשטענדען פון דער געזעלשאפט און לויט דעם צושטאנד פון דער צייט. איצט אבער, זאגען זיי, האלט מען זיך ביי אלע אלטע געזעצען וועגען גט'ען, וועגען ליבע, וועגען חתונה האבען און געשלעכטס פראגען כאטש די מענשען היינט לעבען אין גאנץ אנדערע פערהעלטענישען ווי די מענשען מיט א פאר הונדערט יאהר צוריק.

איינער א פראפעסאר מיט דעם נאמען פלוגלער, האט אין זיין רעדע בעריהרט די פראגע פון די אומפערהייראטע פרויען. ער האט אויפגעוויזען, אז די צאהל פון מיידלעך איז איצט א סך גרעסער ווי די צאל פון בחורים. מיליאנען פרויען בלייבען נישט חתונה געהאט. און פונדעסטוועגען, האט דער פראפעסאר געזאגט, טראכט גאר קיינער נישט וועגען דעם, אז די בעגריפען פון מאראל זאלען געענדערט ווערען, אז אויך די מיליאנען מיידלעך, וועלכע קענען בשום אופן נישט בעקומען קיין חתנים, זאלען אויך קענען געניסען פון לעבען.

אט אזעלכע געוואגטע רעדעס האבען זיך געהערט אויף דעם לאנדאנער צוזאמענפאהר.

דער בעריהמטער ענגלישער שרייבער און דראמאטורג, בערנארד שאו, איז אויך ארויסגעטראטען מיט א רעדע. ער האט גערעדט וועגען מאראל אין קליידער. ווי געוועהנליך, איז זיין רעדע געמישט געווען מיט שארפזיניגקייט און מיט ערנסטע געדאנקען. מר. שאו האט זיך אויסגעדריקט, אז וואס נאקעטער דער מענש איז, אלץ וועניגער תאוה רופט ער ארויס ביי דעם אנדערען געשלעכט. ער מיינט, אז די מיידלעך מיט די נאקעטע פיס און מיט די נאקעטע העלזער, האבען אין זיך וועניגער תאוה, ווי די אמאליגע פרויען פון ענגלאנד, אין דער צייט פון קעניגין וויקטאריא, ווען די פרויען האבען אויף זיך געטראגען א פאק מיט קליידער. וואס מעהר קליידער די פרוי האט אנגעטון, אלץ צולאזענער איז זי געווארען, אלץ מעהר האט זי זיך געיאגט נאך דעם מאן. בערנארד שאו זאגט, אז אין דער וויקטאריאנישער צייט, ווען מען האט געטראגען א סך קליידער און מען איז געלאפען אין קירך, איז די פרוי געווען א סך אונמאראלישער ווי זי איז היינט.

דער בעריהמטער דראמאטורג האט דאן זעהר אפגעלאכט פון דעם, וואס די גלחים און פאסטארען שטעלען זיך ארויס פאר די עצה-געבער און פאר די ספעציאליסטען ווען עס קומט צו פערפלאנטערטע געשלעכטס-פראגען. פרויען קומען צו זיי זיך מתודה זיין אויף זייערע זינד און צו פרעגען ביי די גלחים עצות אין ליבע אין געשלעכטס-פראגען. אבער וואס ווייסען די גלחים, האט שאו געפרעגט. געוועהנליך, האט שאו ווייטער גערעדט, געהט מען זיך בעראטען מיט א ספעציאליסט. מר. שאו האלט, אז ער איז, ווי א דראמען-שרייבער, א גרעסערער ספעציאליסט אויף געשלעכטס-פראגען ווי אלע גלחים צוזאמענגענומען. די דראמע האט הויפטזעכליך צו טון מיט פראגען פון ליבע און געשלעכט, האט ער געזאגט. דער מעאטער בכלל האט פון אייביג אן געוויזען בילדער פון געשלעכטס-זאכען. און דער טעאטער, זאגט ער, איז די שול פון ליבע, דארט קען מען וועגען דעם א סך לערנען, מעהרער ווי ביי דעם פויפסט אליין.

שאו האט דאן ווי א מייסטער געשילדערט וויפיל ליידענשאפט די פרוי פון אמאליגען ענגלאנד און פון אנדערע לענדער פלעגט אויסדריקען אין איהר קליידונג. דורך יעדען בענדעל, וואס זי האט אנגעטון, האט זי געוואלט רייצען דעם מאן, זי האט נאר געטראכט פון ליבע און געשלעכט. די היינטיגע פרוי, מיינט ער, האט נאך זאכען וועגען וואס צו דענקען, און דעריבער עסק'ט זי זיך פיל וועניגער מיט די בענדלעך און מיט די בעפוצונגען. אין דעם, זאגט ער, ליגט די אמת'ע סיבה פארוואס די היינטיגע פרוי טראגט וועניגער קליידער ווי די אמאליגע, און נישט, ווייל זי איז אונמאראלישער ווי די אמאליגע.

אויף דעם זעלביגען צוזאמענפאהר האט וועגען עהנליכע פראגען אויך גערעדט דער בעריהמטער דענקער און שרייבער, בערטראנד ראסעל. צו דעם צוזאמענפאהר זענען געקומען פארשטעהער פון פערשידענע לענדער.

דער טעלעפאן-נומער
— פון —
„נייעם פאלקסבלאט"
איז 224-71

אין פוילישען טעאטער

„וויעלקי קראם" פון בערנארד שאו

די אלטע מעשה'לע אנדערסען'ס: די שווינדלער-שניידער האבען איינגערעדט דעם קעניג, אז זיי האבען איהם אויסגעפוצט אין עסיג און אין האניג, און — ארויסגעלאזט איהם נאקעטערהייט פאראדירען איבער די גאסען. דער קעניג, זיינע הויפלייט און דאס פאלק האט געזעהן, אז דער קעניג איז אדם-נאקעט, אבער זיי זענען דורכ'ן שווינדעל (קאנווענאנס) געווען איבערצייגט, אז דער קעניג איז אנגעטון אין די הערליכע בגדי מלכות, און זיי זענען נתפעל געווען פון דער הערליכער קליידונג...

ערשט א קינד, די תמימות אליין — האט די נאקעטקייט דערזעהן, אויסגערופען: — „דער קעניג איז נאקעט".

בערנארד שאו, וועלכער איז פון דעם גאנצען וועלט-ליטעראטור - מארק איינגעוויגט, אלס דער מאן פון דער העכסטער חכמה אין אונזער יאהר-הונדערט — האט געליפערט א שטיקעל ארבייט, וואס איז בבחינת אנדערסענישען שניידער...

דער דראמאטורג בערנארד שאו — האב איך דעם איינדרוק — האט געמאכט איינעם פון זיינע פילע וויצען: ער האט ארויסגעלאזט א דראמע-סאטירע א. נ. „וויעלקי קראם" — אין דער פוילישער איבערזעצונג, אדער „דער קעניג פון אמעריקא" אין דער דייטשער אויפפיהרונג.

די רעכט אויף דער ערשטער אויפפיהרונג האט אויסגעקעמפט פוילען, און דער יום טוב איז געווען גרויס.

די הויפט-ראלע שפילט אין פוילען דער פרעכטיגער אקטיאר יונאשא-סטעמפאווסקי און אין דייטשלאנד — דער געניאלער ווערנער קראוס.

מיר האבען די סאטירע געזעהן אין דער אויפפיהרונג פונ'ם אזויגערופענעם „פרעמיערען-טעאטער" מיט סטעמפקאווסקי'ן בראש.

אזא לאנגווייליגקייט, אזא פארציע נודאטע האט דאכט זיך, נישט די גאנצע וועלט-דראמאטורגיע, און ווען מען זאל אזוינס מיט ליכט זוכען, וועט מען אינ'ערגיץ נישט געפינען.

עס מאכט דעם איינדרוק, אז בערנארד שאו האט טאקי געמאכט אזא מין וויץ — ארויסגעלאזט נאקעט זיין „קעניג פון אמעריקא", און „אפילו" אנ'אלפערד קער איז נישט אויף אזוי פיל קערעניג, ער זאל געפינען אין זיך די דרייסטקייט פון דער קינדישער תמימות און זאגען, אז דער קעניג איז נאקעט, און גאך מעהר, ווי נאקעט — אז ער האט אפילו נישט קיין הויט און ביינער, קיין לייב און לעבען...

ער איז גלאט — גארנישט, וואס האט מיט לעבעדיגען טעאטער גארנישט צו טון...

מעגען איהם שפילען גאט-געבענטע אקטיארען — קאן מען איהם נישט לויט שאו'ס חוזק קאנסטרויאירען!

מ. ב-ן

די טאכטער פון א וואש-פרוי האט פערהיט א מדינה פון א רעוואלוציע

די מדינה'לע איז א קליינע אזוי זי הייסט מאנאקא.—איהר ראלע און איהר לאנד

אין דעם קליינעם טל־ומטר מדינה'לע מאנאקא, וואו עס געפינט זיך די שטאט מאנטא קארלא, מיט איהר וועלט־בעריהמטער שפיל, קאסינא, וואוהין טויזענטער רייכע פוסטע און פאסטניקעס קומען יעדעס יאהר שפּילען אויף דער רולעטקע און וואו מען געווינט און מען פערשפילט גאנצע פערמעגענס און אפט מאל צוזאמען מיט'ן קליינער מדינה'לע, וואו מען איז שוין זינט עטליכע יאהר נישט זעהר שטארק צופרידען מיט די פאושאנקעס, וואס הערשען דארטען, האט הייאהר שוין געהאלטען ביי א רעוואלוציע. די דריי און צוואנציג טויזענד איינוואוינער פון דעם ראזיגען קליינעם לענדעל האבען געוואלט מאכען אנ'אויפשטאנד, ענטוואפענען די מיליטערישע מאכט, וואס בעשטעהט פון גאנצע 100 סאלדאטען און אראפווארפען דעם פרינץ לואי, וואס הערשט איבער זיי. אין דער לעצטער מינוט איז אבער געקומען צו אנ'אויסגלייך צווישען דעם פרינץ און זיינע אונטערטאנען. ער האט נאכגעגעבען א טייל פון זייערע פארדערונגען און זיי פון זייער זייט האבען א טייל פון די פארדערונגען צוריקגעצויגען. און שלום ושלוה הערשט ווידער צווישען די אונטערטאנען פון דעם פינגערהוט מדינה'לע מיט זייער הערשער.

ווי לאנג דער שלום וועט אנהאלטען, דאס קאן קיינער נישט פאראויסזאגען. אין דעם מאמענט איז דאס אויך נישט וויכטיג. וויכטיג איז נאר דער פאקט, וואס דארטען הערשט ווידער שלום און די רייכע פוסטע און פאסטניקעס, וואס פאהרען אהין אלע ווינטער הולטאיען וועלען דאס הייאהר אויך קאנען נישט אונגעשטערט. מען זאגט, אז דער שלום אין מאנאקא, האט מען צו פערדאנקען דער קרוין־פרינצעסין פון מאנאקא, וועמענס מוטער עס איז געווען א פשוט'ע וואש־פרוי.

די דריי און צוואנציג טויזענט איינוואוינער פון מאנאקא זענען געווארען אויפגעבראכט אויף זייער הערשער דערפאר, וואס אין די לעצטע יאהרען האבען קיין מאנטא קארלא אנגעהויבען צו קומען ווייניגער געסט ווי אין די אמאליגע יאהרען און ממילא איז אויך זייער הכנסה קלענער געווארען. עס האבען זיך געעפענט אנדערע שפיל־פלעצער אין דער פראנצויזישער, ווי אין דער איטאליענישער ריוויערע, אין אזעלכע שטעט ווי קאן, ניצע, סאן רעמא און אנדערע, וואס געפינען זיך אין שכנות פון מאנאקא, און פון זינט האמאלט, האט דער „בעסערער" עולם אויפגעהערט צו קומען קיין מאנטא קארלא און די פרנסה פון די מאנעגאסקאנער, (ווי די איינוואוינער פון מאנאקא רופען זיך) איז שטארק געשלאגען געווארען.

אז די פרנסה ווערט געשלאגען ווערט מען, נאטירליך אומצופרידען און מען הויבט אן זוכען די סבות, וואס האבען געפיהרט דערצו, אז די פרנסה זאל געשלאגען ווערען. און די מאנעגאסקאנער האבען אויסגעפונען, אז שולדיג אין זייערע צרות איז נישט קיין אנדערער ווי זייער הערשער, פרינץ לואי.

ווי זיי האבען גע'טענה'ט, נעהמען זיך זייערע צרות דערפון, וואס זייער הערשער וואוינט נישט אין מאנטא קארלא, וואו ער פערמאגט א האנדער־שעהנעם פאלאץ מיט א טראן־צימער, ווי אלע הערשער, נאר נאר אין צפון־פראנקרייך, און טא־מער ווילט זיך איהם א ביסעל פערגעניגען קומט ער אויך נישט אהיים זוכען עס אין דער הויפט־שטאט פון זייער מדינה, נאר אין פאריז. די קאסינא האט ער פערדונגען צו עטליכע פראנצויזען, וואס צאהלען איהם דערפאר א האלבען מיליאן דאלאר א יאהר.

וואלט דער פרינץ געלעבט אין מאנטע קארלא, — האבען גע'טענה'ט זיינע אונטערטאנען — וואלט ער הילענדיג צו נישט־ווילענדיג געמוזט אויפפאסען, אז די קאנצעסיאנערען זאלען נאכקומען דעם קאנט־ראקט.

כדי צוריק אויפצולעבען מאנטע קארלא און איהר פריקגעבען איהר אמאליגען גלאנץ, האבען די איינוואוינער פון מאנטע מאנאקא ארויסגעשטעלט צו זייער הערשער א גאנצע רייה מיט פארדערונגען די וויכטיגסטע פון זיי זענען געווען, ערשטענס, אז דעם אמת'ן קאנטראל איבער זייער מדינה'לע זאל האבען זייער נאציאנאל־ראט און נישט די יעניגע, וואס האבען די קאנצעסיע איבער דער קאסינא, ווי דאס איז ביז איצט דער פאל; צווייטענס האבען זיי געפאדערט, אז דער פרינץ זאל זעהן, אז אין מאנטע קארלא זאל זיך געפינען מעהר און מאדער־נע האטעלען און קאפע־הייזער; דריטענס, זאלען די פארקעס, די גאסען און די געגענטען ארום דער הויפט־שטאט בעסער קולטיווירט ווערען; פערטענס, האבען זיי פערלאנגט, אז דער האלבער מיליאן דאלאר, וואס דער פרינץ קריגט פון דער קאנצעסיע יעהרליך, זאל נישט געהען בלויז אין זיינע קעשענעס, נאר זיינע אונטערטאנען זאלען הערפון אויך עפעס געניסען, דירעקט אדער אינדירעקט.

פרינץ לואי האט כלומר'שט צוגעזאגט, אבער פון זיינע צוזאגען איז גאר ניט געווארען. ערשט איצט האט שוין געהאלטען ביי אנ'אמת'ער רעוואלוציע. אבער דא איז געקומען די פרינצעסין צו די פערטרעטער פון פאלק און האט זיי בעוויזען, אז זיי לוינט נישט צו ווערען א טייל פון פראנקרייך. ווייל ווען מאנטע קארלא זאל ווערען א טייל פון פראנקרייך, וועט מען דארטען מוזען אנווענדען די פראנצויזישע געזעצען און לויט די פראנצויזישע געזעצען טאר מען אין די קאסינאס קיין רולעטקעס נישט האלטען.

דער דאזיגער ארגומענט האט געהאלפען. די „רעוואלוציאנערען" פון מאנאקא האבען געקריגען קאלטע פיס, ווען זיי האבען דאס דערהערט. און דער רעזולטאט איז געווען, אז זיי האבען זיך צו־פרידענגעשטעלט מיט עטליכע קלענערע פארדערונגען, וואס זענען פון דעם פרינץ נאכגעגעבען געווארען, און איצט הערשט אין יענער קליינער מדינה'לע ווידער שלום ושלוה.

ד. לוין.

איינגעלאדען דעם ראגאטשאווער עלוי אלס ראש-ישיבה קיין לובלין

אין ריגער „פריהמארגען" לייענען מיר:

דער דווינסקער רב, וועלכער איז בעקאנט אונטער'ן נאמען „דער ראגאטשאווער עלוי" האט בעקומען א טעלעגראפישע אויפפארדערונג פון הרב מאיר שפירא פון פיעטריקאוו און וועלכען מען לייגט איהם פאר ער זאל איבערנעהמען די הנהגה הראשית אלס ראש ישיבה פון דער ישיבה חכמי לובלין.

דערביי ווערט איהם מיטגעטיילט, דאס אין דער ישיבה וועלכע איז בעשטימט פאר עטליכע הונ־דערט בחורים וועלען אויפגענומען ווערען נאר אויסער־וועלטע, וואס זענען ווירקליך גרויסע לומדים און זייערע ווייסענשאפט צוויי הונדערט בלאט גמרא אויסווענדיג. דער ראגאטשאווער עלוי וועט נאר דארפען זאגען א שיעור א פאר מאל אין וואך פאר די בעסטע בחו־רים. נעבען איהם וועלען זיין אנדערע ראשי ישיבה, וואס וועלען זאגען דעם טעגליכען שיעור.

דער ראגאטשאווער עלוי האט די איינלאדונג נישט אנגענומען, ווייל ער האט נישט ברעה צו פער־לאזען דווינסק, ווי ער זיצט שוין אויף דעם כסא הרבנות פערציג יאהר.

אין דווינסק האט זיך געשאפען א קאמיטעט צו עפענען א ישיבה פון א פאר צעהנדליג בחורים וואו דער ראגאטשאווער וועט האבען די מעגליכקייט צו זאגען זיינע חדושי תורה.

שלאגעז א ווייב אויס ליבע...

פרויעז וואס האבעז ליב די נאהי'קע, וועלכע שניידט זייער פלייש

יא, עס זענען דא אזעלכע פרויען וואס קושען דעם קאנטשיק און האבען ליב דעם גראביאן וואס בעהאנדעלט זיי געמיין.

אין רוסלאנד האט די דארפישע פרוי געהאט א כלל, אז אזוי לאנג ווי דער מאן דערלאנגט איהר נאך קלעפ, ברעכט איהר נאך און די ביינער, דארף זי נישט זארגען פאר זיין ליבע. ווארים דער מאן וואס האט ליב די פרוי דריקט אויס זיין ליבע אין די קלעפ. שלעכט איז שוין ווען דער מאן שלאגט נישט.

די דאזיגע פויערטעס האבען געוואוסט, אז — „די פרוי דארף מען ליב האבען ווי די נשמה און טרייסלען דארף מען זי ווי א בארנבוימעל". עפעס ענהליכעס איז עס אויך אין אמעריקא אין מאנכע פערגרעבטע געגענדען, וואו די פרוי אליין זאגט, אז „א פרוי, א הינט און א וואלדנוס־בוים — וואס מעהר דו שלאגסט זיי אלץ בעסער ווערען זיי".

די פרויען וואס האבען ליב דעם מאן, וועל־כער בעהאנדעלט זיי געמיין, קען מען צוטיילען אויף צוויי'ערליי טיפען:

איין טיפ געהער צו די שטענדיגע מארטירער וואס האבען שיער נישט הנאה פון זייערע מאטער־נישען פון זייערע ליידען.

אזא פרוי וועט אייביג בעוויינען איהרע טעג און יאהרען דערפאר וואס זי איז געבוירען געווא־רען מיט א ביטער מזל אין א שלעכטער וועלט, אין א געמיינער סבבה. זי קען זיך העלפען צו יעדער צייט, אבער זי וועט עס נישט טון, ווייל אזוי גיך ווי זי וועט פטור ווערען פון דעם אכ־זר'דיגען מאן, וועט זי אנהויבען בענקען נאך יע־נע פינסטערע טעג, ווען זי איז גליקליכערווייז גע־ווען א מארטירערין.

דער אנדערער טיפ פרוי געהער צו די, וואס האבען נישט קיין רוקענביין, קיין מענשליכען שטאלץ. זי טראגט אריבער אלע יסורים און צי־טערט פאר „לייטיש געלעכטער". ביי איהר איז וויכטיג ר „וואס וועלען מענשען זאגען", איידער איהר אייגען גליק און צופרידענקייט.

מיר רעדען דא נישט פון יענער פרוי, וואס איז פערליבט אין איהר טיראן — ווארים יענע פרוי איז שוין צו־פרימיטיוו, זי געהער צו די פרויען פונ'ם רוסישען דערפעל, וואס האבען געקושט דעם טיראן, וועלכער האט זיי דערלאנגט קלעפ. די צוויי טיפען פרויען, וואס מיר דערמאנען פריהער, גלויבען זיך נישט, אז זיי זאלען זייער מאן דעם אכזר נאך ליב האבען צו די צרות, צי זיי זאלען איהם קושען ווי דאס צישראקענע קינד איב'ם אמאליגען חדר וואו מען האט איהם געצוואונגען צו קושען דעם קאנטשיק, מיט וועלכען מען האט איהם ערשט אפגעשמיסען און געקאטעוועט.

מעגען מיר דענקען גאט, וואס אט דער מין פרוי לאזט זיך אויס. און אפשר איז ער שוין איצט א גאר גרויסע זעלטענקייט. די אנדערע צוויי טי־פען זענען אבער אפילו אין איצטיגער צייט בנמצא איהר קענט אנטרעפען גאנץ אפט און אומעטום די מארטירערינס, די ציקראכענע און שוואכינקע.

עס זענען אויך פערהאן אזעלכע פרויען וואס וואלטען איינגעזען נישט ליב געהאט דעם מאן, פאר וועלכען זיי זאלען קיין מורא נישט האבען.

דער דאזיגער טיפ פרוי איז שוין בארגעוועהנ־ליך אפילו צווישען די אזוי גערופענע „נייע פרוי־ען". אזעלכע פרויען האבען ליב מען זאל זיי בע־קעמפען; זיי האבען ליב די רויהע קראפט אינ'ם מאן. אבער נאר אזוי לאנג ווי זיין קראפט סטרא־שעט און שרעקט זי. זאל ער אבער איין מאל פרו־ווען ארויסברענגען זיין רויהע, חיה'שע קראפט אין דער ווירקליכקייט און איהר דערלאנגען א קלאפ, וועט זי פון איהם אנטלויפען ווי פון א חיה, ווי פון א ווילדען מענשען. טיף אין דער נשמה האט זי ליב אזא מאן, פאר וועלכען עס טליעט ביי איהר שטענדיג א מורא, אז ער קען ווערען ווילד און ברוטאל. נאר מיט דעם דאר זיך עס ענדיגען. מע'קצהרט אזא פרוי וועט זיין צוגעבונ־דען צום רויהען, חיה'שען מאן, וואס וועט זיך בע־נעהמען מענשליך און ליבליך צו איהר. זי וועט פון זיין בענעהמונג האבען די זעלבע הנאה וואס מענשען האבען ווען זיי גיט זיך איין א־נצוצוי־מען א ווילדע חיה און זי צוגעוועהנען צו זיך, די חיה ליגט רוהיג און לאזט זיך צערכלען און גלעטען.

די מעהרסטע פרויען האבען נישט ליב קיין מאן וואס איז א לעמעשקע, וועלכער לאזט זיך קנעטען און טרעטען. און עס זענען אויך דא אזעלכע פרוי־ען, וואס האבען פיינד דעם ברוטאלען מאן, וועל־כער פייניגט זיי און קעגען וועמען זיי קענען זיך נישט שטעלען אין קאמף.

אבער עס איז אונז שווער צו גלויבען, אז ס'איז איינגאנצען אומגערעכט די בעהויפטונג, אז עס זענען דא פרויען, וואס קושען די רוט, וועל־כע שמייסט זיי.

ה.

דער טעלעפאן-נומער
— פון —
„נייעם פאלקסבלאט"
איז 224-71

דער מאלפע-מענש

(47 (סענס.-ציאנעלער ראמאן)

פערדעכטיג איז געווען דאס, וואס באג איז פערשוואונדען, ווי איינגעזונקען געווארען, און מיט איהם איז נעלם געווארען די מאלאיערין, און איהר טונקעלהויטיגער מאן.

— באג איז ביינאכט נישט געקומען צוריק, כ'ווייס נישט וואוהין ר'איז אהינגעקומען — האט מיס־טער גרעגארי געענטפערט אויף מאריסעס פראגע — עס האט שוין מיט איהם געטראפען, אז ער איז פערפאלען געווארען אויף עטליכע טעג. איך נעהם ביי איהם קיינמאל נישט צו די פרייהייט, און זוכען איהם איז א בחנם'דיגע ארבייט. ער קען זיך אזוי אויסבעהאלטען, אז דער טייוועל אליין וועט איהם נישט געפינען. מיך בעאונרוהיגט עס נישט, מחמת איך ווייס, אז פריהער אדער שפעטער וועט ער צוריקקומען.

מאריס איז פאמעליך געפאהרען מיט די גאַ־סען פון טשיטשעסטער, קוקענדיג צוטראגען אויף די דורכגעהער.

הארט פערקירעוענדיג דעם רודער, איז ער צוגעפאהרען צום טראטואר, אפגעשטעלט דעם אויטא, און ענטקעגענגעלאפען ארעלען, וועלכע איז אנגעקומען פון ראג גאס.

— מיר דוכט זיך אויס, אז איך האב אייך א שאק מיט יאהרען נישט געזעהן! — האט ער אויס גערופען, און זיין אויפריכטיגקייט וואלט אודאי ארויסגערופען א שמייכעל אויף דער מיידעלס פנים.

— כ'האב מורא, איך האב נישט קיין צייט צו שמועסען; איך אייל זיך אין דער סטודיע — האט דאס מיידעל צוריקגעהאלטען א זאג געטון, — איך האב צוגעזאגט דעם מיסטער נעוופארט, אז איך וועל זיך נישט פערשפעטיגען. נעכטען, ווען איהר, האב איך נישט אויסגעפיהרט א נויטיגע ארבייט, ווייל איך האב געווארט אויף געסט.

— געסט? — האט זיך מאריס תמימות'דיג פערוואונדערט.

— יא, איך האב אפגעווארט איינעם א הער צום טיי.

— גאט מיינער, — האט מאריס אויסגערופען — ס'ארא אונטאקטישקייט פון מיין זייט!

זי האט געוואלט אוועק, נאר ער האט איהר פער־האלטען:

— איך וויל נישט, ארעלע, איהר זאלט מיך האלטען פאר א טאקטלאזען מענשען, איך בין נישט געקומען דערפאר, ווייל איך האב נעכטען ווידער איבערגעלעבט א נייע דראמע...

— א נייע דראמע?

— פאס איז דערמארדעט געווארען! — האט זי געזאגט.

ארעלע איז בלאס געווארען, און א וואקעל געטאן זיך אויף די פיס.

— ווען? — האט זי ארויסגעשטאמעלט.

— פאריגע נאכט.

— נאך נייע א זייגער. — האט זי ארויסגע־שעפטשעט.

מאריס האט געקוקט אויף איהר מיט פער־וואונדערונג:

— פונוואנען ווייסט איהר עס?

— איך ווייס עס פון דערפאר מיסטער בראקמאן — האט זי פאמעליך ארויסגערעדט — ווייל נייין א זייגער האב איך גע'עהען די האנד פונ'ם מענשען, וואס האט איהם דער'הרג'עט.

מאריס האט געשוויגען, נישט־וויסענדיג, ווי ער האט צו רעאגירען אויף דעם מיידעלס ווערטער.

— עהערנעכטען בין איך ארוים אין שטאט עפעס קויפען. ס'איז געווען פונקט איידער די גע־וועלבער האבען זיך געהאלטען ביים צומאכען. אנ־ערך דריי־פירטעל אכט א זייגער. איך האב גע־טראפען און שטאט פאס'ן, און כ'האב מיט איהם גערעדט. ער איז געווען זעהר נערוועז און ווידער אנגעהויבען צו רעדען וועגען די ענינים, וואס ער האט בכלל גערעדט אין די לעצטע טעג. ער האט זיך אזוי מאדנע געהאלטען, אז איך האב איהם אפילו א פרעגע געטון, צי האט מיט איהם קיין בייז נישט פאסירט. ער האט מיר דערויף געענטפערט, אז דערוויילע איז ביי איהם אלץ אין ארדנונג. נאר ער האט מורא, אז מיט איהם קאן עפעס שלעכטס געשעהן; און דערנאך האט ער זיך געפרעגט, צי וואוין איך שוין לאנג אין טשיטשעסטער, און צי האב איך געהערט עפעס וועגען קאטאקאמבען...

— וועגען קאטאקאמבען? — האט מאריס גע־נעריג איבערגעפרעגט.

ארעלע האט א שאקעל געטון מיט'ן קאפ.

— דאס האט מיך זעהר איבערראשט. איך האב קיינמאל פריהער נישט געהערט וועגען קאטאקאמ־בען. ער גופא האט מיר געזאגט, אז ער האט זיך וועגען דעם דערוואוסט נישט לאנג, לייענענדיג א בוך וועגען דער געשיכטע פון טשיטשעסטער. אין די וועגהייזערס האט ער וועגען דעם קיין שום אינ־פארמאציעס נישט געפינען. לויט זיין מיינונג געפינט זיך דער איינגאנג אין די קאטאקאמבע ערגיץ אין דער זייט פון טשעלערטאן, אבער, וואהרשיינליך, איז דער דאזיגער איינגאנג פון לאנג פערשאטען און פערוואקסען מיט קוסטעס. בכלל האט ער גערעדט אזוי מאדנע, די גאנצע צייט, איבער־שפרינגענדיג פון איין ענין צום אנדערען, אז מיר האט זיך אויסגעוויזען, ער איז שכור, און איך בין געווען זעהר צופרידען, ווען ער האט זיך מיט מיר געזעגענט און איז אוועק. איך בין אריין אין א געוועלב, געקויפט אלץ, וואס איך האב בעדארפט, און שפעטער בעגעגענט איינע פון אונזערע סטא־טיסטקעס. זי האט מיך געבעטען, איך זאל זי אפּ־פיהרען א היים. מיר האבען אזוי שפאצירט אפּ־סעל איבער די גאסען, און דערנאך בין איך צוריק־געגאנגען א היים... ס'איז געווען נייען א זייגער אנ־ערך, און די גאסען זענען געווען לעער. ס'איז געווען גאנץ טונקעל, אבער איך האב פונדערווייטענס דער־קאנט פאס'ן. ער איז געשטאנען אויף רוג ארא־רעל־גאס און געווארט אויף עמיצען. איך האב זיך אפגעשטעלט און נישט געגאנגען ווייטער, מחמת איך האב זיך נישט געוואלט בעגעגענען מיט איהם, אבער איידער איך בין אריין אין דער זייטיגער גאס, איז צום רוג צוגעפאהרען אנ'אויטא און זי אפּ־געשטעלט גלייך נעבען פאס'ן.

(פארזעצונג קומט).

הײנט „אינגי'ס זינד" הײנט

און פאלג. טעג! — און פאלג. טעג!

דראַמע פון אַ נעוויס פארפאלק. — אין די הויפטראָלען:

ELGA BRINK, Vivian GIBSON, Bruno KASTNER i Henry EDWARDS

נעכסטער פראָגראַם: „די ציר ק-פירשטין", אין די הויפטראָלען: HARRY LIEDTKE i M. WINKELSTERN

Kino Spółdzielnia
Sienkiewicza 40.

אנהויב אין נעוו. טעג 4 נאָכמ. שבת, זונטאָג און יו"ט 12 בײטאָג לעצט. סעאַנס 10 אָוו. אויפ'ן ערשטען סעאַנס — זענען די פרייזען פערקלענערט.

הײנט און פאלג. טעג! — דאס גרויסע אונשטערבליכע ווערק פון ST. ŻEROMSKI — הײנט און פאלג. טעג!

„PONAD ŚNIEG"

Stanisława Wysocka i Stefan Jaracz

מעכטיגע לעבענס-דראמע אין די הויפט-ראָלען:

נעכסטער פראָגראַם: „פאַנטעראַ" מיט DOLORES del RIO אין דער טיטעלראָלע.

קינא-טעאטער ZACHĘTA

זגערזשער 26, ביים פלאַץ קאָשטשעלני פערשטאַרקטער ארקעסטער.

בעמ.: בעת דער פויזע קאָנצערט פון גיגאנטישע מאַרקאָני-ראַדיא.

וויכטיג! אויסשניידען! וויכטיג!

הורט אין דעטייל-פערקויף פון

באַטען און קאָלאשען

פירמע „PEPEGE"

צו פאבריקס-פרייזען

L. JOAB, NOWOMIEJSKA 5

און **JAKUBOWICZ**

KONSTANTYNOWSKA 30

קופאָן

גילטיג הײנט, ד. 5 נאָוו. 1929.

דער פאָרצײַגער פון דעם קופאָן בעקומט פון ד"ר אײנגעקויפטער סחורה :—: פון די אוויביגע פירמען :—:

10% ראַבאַט

בוכהאנדלונג ג. בערלינסקי

אָנגעקומען:

	פריהער	יעצט
7 בענדער דוד בערגעלסאָן	45 זל.	24 זל.
2 „ ברונא יאשיענסקי „איך פערברען פאריז"	9— „	5.85 „
עמיל לודוויג „יולי 1914"	3— „	2.10 „
רעמאַרק „מערב-פראָנט קיין נייס" 3	„	1.50 „
פיליפ מעלער „לעבין און גאָנדי" 6	„	3.25 „

אויך אלע יודישע אָריגינעלע קלאסיקער און אלע איבער-זעצונגען, ווי אויך די נײַ-ערשינענע אויסגאבען פון אלע אין- און אויסלענדישע פערלאַגען. בעמערקונג: א בע-גרענעצטע צאָהל זשאָן קרישטאָף מיט דעם בוך סטעפאן צווײַג און מאַקסים גאָרקי 7 בענדער אויף הנחה-פרייזען צו בעקומען אין בוכהאנדלונג **בערלינסקי** אלט-שטאָט 12 אין הויף, 2 שטאָק.

Wytwórnia karoserji samochodowych
i pojazdów najnowszych fasonów

J. KULPIŃSKI, Łódź

ul. Cegielniana 62, tel. 127-88

נעגנעמאיבער דעם פוילישען מעטער די פירמע עקזיסטירט פון 1872 יאָהר

בעזיצט שטענדיג אויף לאגער: קאראָסען-בוידען אויף אויטאָמאָבילען „Torpedo", סעדאַנס, אינ-זעניגע בעהייצונג פון אויטאָמאָבילען, סאַמאָכאָדען, אויטאָבוסען, רעקלאַמע-טאַקסיבעקסע און לוקסוסאָוטאָ מיט אונטערשטע און טאָ-טײלען פון די נײַעסטע וועלט-מאַרקעס — נײַע און געניצטע — נעדמס אָן זעמט-ליכע רעפאַראַטורען פון אויטאָמאָבילען. בעניי־אונגען און בעשטעלונגען, אויטאָ-גאַראַזשען. לאַקירונגען און אנדערע ארבייטס-טײַרען פיהר איך אויס שנעל און פינקטליך, אויפ'ן אויסלענדישען אופן. 11475

צוגענגליכע פרייזען און גינסטיגע בעדינגונגען.

שפינדעל-פרעס

מיטעלער פאָרמאַט, ווערט געזוכט, קען זיין אויך מיט א שניטקער.

אָפפערטען הײַנט אין אדמ. אונטער „פרעס". 484

אַנערעטקלאסיג

געוועלב

אין בעסטען פונקט, מיט דער גאַנצער אײַנריכטונג, געאײַנ-נעט אויף א פיש-געהעלב, פון ואָפאָרט איבערצוגעבען. צו ערפאַהרען ברושעוויט-נער 2, אין דער צוקערניע.

א בעקוועהם א רט צו שלאפען

פאַר א יונגערמאַן אָדער פריילײַן. צו דערוויסען זיך בזשעזשינער 4, וו. 18 אויפ'ן הויף, 1. אײַנגאַנג, אָפיצינע. 11482

רעכער

מאשינאָוועע ווערן אָנגענומען צו ביליגע פרייזן

ג. נאַרדמאַן ציגלנ. 29

DR. MED.

L. Pikielny

אוראָלאָג

ספעציאל-אַרצט פאַר נירן, בלאָז און האַרן-קראַנקײטן

8 NAWROT 8, tel. 2,19-90

נעהמט אָן פון 4–7 אָוונד.

צוריקגעקעהרט.

Dr.med.I.DYNENSON

קינדער-קראַנקהײטען

צוריקגעקעהרט

פאַלודניאַוואַ 9, טעלעפאָן 23-70.

נעהמט אָן פון 3–5 נאָכמיטאָג. 11418

פעלץ-וואַרען אַלער אַרט צו קאָנקורענץ-פרייזען

לויט די נײַעסטע מאָדעלן אין אַ רײַכן אויסוואַל ווי אויך ענצעלנע פעלעכלעך, אלערלײַ רעפאַראַטורען אויף די בעסטע בעדינגונגען עמפפעהלט

I. SZWARCMAN

Narutowicza 42, tel. 1,66-31

בעמערקונג: קירזשנער- און שניידער-ווערקשטעל אויפ'ן אָרט. 1122

הורט! אכטונג!!! דעטייל!

צום ווינטער-סעזאָן זענען מײַנע לאַנג-יעהריגע לאַגערס פערזעהען מיט א רײַכען אויסוואַהל פון פערשידענע

קאַלאָשען, שניעגאָווצעס

צו קאָנקורענץ-פרייזען

בײַ **ה. פרענקעל, פעטריקאָווער 32** און וואָסקאַדניאַ 56.

ציינ-אַרצט

St. Gelberg

וואוינט יעצט

14 Zawadzka 14

נעהמט אָן פון 10–2 און פון 4–7 אָוו'

„חסד של אמת"

זוכט אינקאַסענטען

זיך צו מעלדען אין קאַנצעלאַריע פעטריק. 34

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפער און הויט-קראַנקה. מבהאַנדלונג פון מענער-שוואַכע.

אַנדזשעיאַ 5, טעל. 59-40

נעמט אָן פון 8–2 נאָכמ. און פון 5–9 אָוונד. בעזונדערער ווארטע-זאַל פאַר פרויען.

Dr. med.

J. Lubicz

ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 41-46

קראַנקהײטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלײצעס און גלידער. אײַנגענע פּראַקטיע פון זעמטליכע אָרטאָפעדישע אפאַראַטען, ווי: הקלאַדקעס אויף פלאַטפוסען, קונסט-ליכע פיס, גאַרסעטען א. ז. וו. עמפפאַנגט פון 5—7 אָוו.

צוריי געקעהרט.

Dr. med.

W. EYCHNER

גינעקאָלאָג-אַקושער

זגערזשער 31

טעל. 24-72

נעמט אָן פון [illegible] 6–8 [illegible]

Dr. ADAM

GROSGLIK

Al. Kościuszki 27

tel. 51-78

הויט און וועגערישע קראַנקה רענטגען און ליכטהיילאינסט. נעמט אָן פון 4—7 אין אָוונט

מעבעל

שפייזע, שלאָפצימער, אין בעסטען צושטאַנד, גע-לעגענהייטליך און ביליג פון זאָפאָרט צו פערקויפען.

זאַוואַדזקאַ 50, וו. 11

ס'ווערט געברויכט

קוואַליפיצירטע

שטריקער

צו ערפאַהרען וואָסקאַד-ניאַ 19, אין רעסטאָראַציע בײַ שפינדלער. 491

Dr. med.

J.Sadokierski

כטאמאַטאָלאָג

ספעציאַל-אַרצט פאַר מויל- און קיפער-כירורגיע

צאָהנפלייש-קראַנקהײטען

רענטגען-דיאַגנאָסטיק. נעהמט אָן פון 3–7.

פיעטריקאָווער 164, טעל. 27-83.

אכטונג!

גאַנץ אײראָפּאַ בעקומט איהר אויף אונזער 5-לאַמפיגען אַפּאַראַט אָהן יעטוועדער אויסער-ליכער אַנטענע און אָהן ראַהם. עס גענוגט נור צו פערבינדען דעם אַפּאַראַט צו דער באַטעריע. אויפ'ן פערלאַנג פון דער קונדשאַפט שטעלען מיר אַרײַן אויף פּראָבע אומזיסט.

Polskie Radjo

Inż. J. KRZYŻANOWSKI i S-ka

Andrzeja Nr. 4.

Kino MIMOZA
ul. Kilińskiego 178.

הײנט און פאלגענדע טעג!

גרויסע פרעמיערע!!!

אונגאַרישע ראַפּסאָדיע

אין דער הויפט-ראָלע:

Willy Fritsch

פערגרעסערטער אָרקעסטער. ◆◆ פערגרעסערטער אָרקעסטער.

כי יהי' ריב בין אנשים ונגשו אל המשפט!!!

זאָלסטו גלײַך קומען צו לויפען אין רעכטסקאנסולענטען-ביוראָ צו ה'

מאַנעלאַ, פיעטריקאָווער 17

טעלעפאָן 79-48

וואו עס ווערט ערלעדיגט און געשריבען אלערליי ביטעס: ציווילע, קאַרנע, האַנדלאָווע, אַפּעלאַציעס, אַדוואָ-קאַטניעס, קלאַוזולעס, זאַבעזפּיע-טשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, שותפות-אַקטען וועגען דירות אין אוי-רושאַנד ראַזיעמטשי, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפּראַכען.

מיט אַכטונג

מאַנעלאַ, רעכטסקאָנסולענט

פעטריקאָווער 17.

Dr. H. WOŁKOWYSKI

צעגעלניאַנאַ 25, טעל. 26-87

ספעציעל אַרצט פאַר הויט- און וועגערישע קראַנקהײטען, מענער-שוואַכע. אלע אַרט אַנאַליזען, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען

נעמט אָן פון 8–2 נ. מ. און פון 5–9 אָוו.

פעלץ-וואַרען

קען מען קויפען אַמביליגסטען און אויף די בעקוועמסטע בעדינגונגען נאָר בײַ דער לאַנגיעהריגער פירמע

ל. ב. פעפער, וואָסקאַדניאַ 42, טעל. 178-04

בעמערקונג: די קירזשנער-ווערקשטעל געפינט זיך אויפ'ן אָרט.

די אַרבייט ווערט אויסגעפיהרט פינקטליך און רעעל.

Dr. med.

B. Robinzon

אינערליכע און קינדער-קראַנקהײטען

פעטריקאָווער 10, טעל. 131-86

נעמט אָן פון 8–9½ פריה און פון 3½–4½ נאָכמ.

[illegible]

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat" Spółka z odpowiedz. ... Ch. J. Brzostowski i D. Silbenberg [illegible]
Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman [illegible]
Czcionkami i drukiem „Najer Folksblat" Piotrkowska 2[illegible]